

Samband mellan läsaktivitet i hemmet och tidig tal- och språkutveckling hos barn

Emma Fogde 41818

Handledare: Pirkko Rautakoski

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Utbildningslinjen för logopedi

Åbo Akademi

2021

**ÅBO AKADEMI –
FAKULTETEN FÖR HUMNORA PSYKOLOGI OCH TEOLOGI**

Abstrakt av avhandling pro gradu

Ämne: Logopedi	
Författare: Emma Fogde	
Arbetets titel: Samband mellan läsaktivitet i hemmet och tidig tal- och språkutveckling hos barn	
Handledare: Pirkko Rautakoski	
<p>Abstrakt:</p> <p>Utvecklingen av det tidiga ordförrådet och grammatiska funktioner är en viktig del av barnets språkutveckling. Den tidiga språkutvecklingen kan lägga grund för senare språkliga förmågor och skolframgång. Därav är det av stor betydelse att urskilja faktorer som kan vara stödjande för språkutvecklingen redan i tidig ålder. En del forskning har gjorts på effekten av tidig läsaktivitet på den tidiga språkförmågan hos barn i 3–5-årsåldern eller vid skolstart, medan få studier har kartlagt effekten av läsaktivitet under de två första åren.</p> <p>Syftet med avhandlingen var att undersöka om läsaktivitet i hemmet har ett samband med barns tidiga språkutveckling vid 13 och 24 månaders ålder. I studien undersöktes även hur demografiska faktorer påverkar språkutvecklingen i det här sambandet.</p> <p>Avhandlingen är en del av kohortstudien ”Nycklarna till en god uppväxt”. Samplet bestod av totalt 758 finskspråkiga barn. Genom den standardiserade finska versionen av föräldraenkäten MacArthur Communicative Developmental Inventory (CDI) samlades data in om barnens ordförrådsutveckling och grammatiska utveckling. Vid 13 månaders ålder undersöktes det receptiva och expressiva ordförrådet. Vid 24 månaders ålder undersöktes det expressiva ordförrådet och medellängden på yttranden. Data om läsaktivitet i hemmet samlades in genom frågeformulär ifyllda av föräldrarna då barnen var 13 och 24 månader gamla. Data om demografiska faktorer samlades in genom frågeformulär från och med graviditeten till 24 månaders ålder.</p> <p>Resultaten i studien visar att största delen av föräldrarna läser aktivt med sina barn, men det finns även familjer med mindre aktiv läsning i hemmet. Det fanns ett svagt men statistiskt signifikant samband mellan läsaktivitet i hemmet och ordförrådsstorlek vid 13 och 24 månaders ålder, samt med MLU3 vid 24 månaders ålder. Därtill framkom det att barn i familjer som läser aktivt hade statistiskt signifikant större ordförråd än barn i familjer som läser mindre aktivt. I MLU3 fanns det inte någon skillnad mellan grupperna. Läsaktivitet förklarade signifikant varians i ordförrådet även då det kontrollerades för demografiska faktorer. Demografiska faktorer som förklarade varians i språkutveckling var kön, familjens inkomst, social status och försenad språkutveckling hos pappan. Aktivt läsande i hemmet i en tidig ålder stöder språkutvecklingen under de två första levnadsåren.</p> <p>Flera studier behövs för att undersöka sambandet mellan läsaktivitet i hemmet och barns språkutveckling i ung ålder. I framtida forskning kunde man förutom frekvens av läsaktivitet, även inkludera kvalitativa faktorer såsom lässtilar, läskontexter samt förälder-barn-interaktion, eftersom dessa kunde påverka språkutvecklingen.</p>	
Nyckelord: Barn, CDI, grammatik, läsaktivitet, ordförråd, språkutveckling	
Datum: 29.10.2021	Sidantal: 40

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Pirkko Rautakoski som har hjälpt mig under avhandlingsprocessen. Jag vill även tacka projektet "Nycklarna till en god uppväxt" som gjort min pro gradu -avhandling möjlig. Därtill vill jag framföra mitt tack till C G Sundells stiftelse som understött det här forskningsprojektet inom Logopedin på Åbo Akademi. Understödet möjliggjorde insamling av data till projektet. Jag vill också framföra mitt tack till alla familjer som deltagit i projektet.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Typisk språkutveckling.....	1
1.2	Tillägnande av grammatiska färdigheter	3
1.3	Influensen av demografiska bakgrundsfaktorer på tidig språkutveckling	5
1.4	Läsaktivitet och dess relation till språkutveckling.....	7
2	Syfte	9
3	Metod	9
3.1	Deltagare.....	10
3.2	Datainsamling	10
3.2.1	Bakgrundsblankett	11
3.2.2	Kartläggning av barnens språkutveckling	12
3.3	Bearbetning av data och statistiska analyser.....	12
4	Resultat.....	13
4.1	Deskriptiv statistik om deltagare	14
4.2	Samband mellan läsaktivitet och språkliga förmågor.....	16
4.2.1	Läsaktivitet och receptivt ordförråd vid 13 månaders ålder	17
4.2.2	Läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 13 månaders ålder.....	18
4.2.3	Läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 24 månaders ålder.....	18
4.2.4	Läsaktivitet och MLU3 vid 24 månaders ålder	19
5	Diskussion.....	20
5.1	Läsaktivitet och språkutveckling vid 13 månaders ålder.....	21
5.2	Läsaktivitet och språkutveckling vid 24 månaders ålder.....	22
5.3	Demografiska faktorer och språkutveckling.....	23
5.4	Styrkor och begränsningar med studien.....	26
5.5	Förslag för fortsatt forskning	27
5.6	Slutsats	28
	Referenser.....	29

Emma Fogde

1 Inledning

Ordförrådsutvecklingen börjar redan under barnets första levnadsår och kan sätta grunden för de senare språkliga förmågorna (Bornstein m.fl., 2016; Fenson m.fl., 1994; Stark, 1980). Det finns en stor individuell variation i språkutvecklingen, men de flesta barn tillägnar sig språk i en snabb takt (Fenson m.fl., 2007). Då barnet har ett tillräckligt stort ordförråd börjar tillägnandet av grammatiska funktioner, såsom syntax och morfologi. Barnet lär sig att böja ord och identifiera olika ordklasser (Fenson m.fl., 2007; Lyytinen, 1999; Stolt, 2009). För att kunna stödja barnens språkutveckling är det betydelsefullt att identifiera faktorer som kan påverka ordförrådsutvecklingen och tillägnandet av grammatik redan i en tidig ålder.

Läsaktivitet är en värdefull aktivitet föräldrar och barn emellan (Deckner m.fl., 2006). Forskning har visat att läsaktivitet i hemmet kan vara betydelsefullt för språkutvecklingen, senare läsförmågor och skolframgång (Bus m.fl., 1995; Ece Demir-Lira m.fl., 2019; Noble m.fl., 2019; Sénéchal & LeFevre, 2014). Aspekter med läsaktivitet som visat sig vara gynnsamma för språkutvecklingen är frekvens av läsning, åldern då föräldrarna börjat läsa för barnet och kvalitativa faktorer (Bus m.fl., 1995; Dunst m.fl., 2012; Farrant och Zubrick; 2012).

1.1 Typisk språkutveckling

Barnets språkutveckling börjar redan under det första levnadsåret (Nettelblatt & Salameh, 2007; Stark, 1980) och kan lägga grund för de senare språkliga förmågorna (Bornstein m.fl., 2016; Morgan m.fl., 2015). Redan de första dagarna efter födseln har barnet en förmåga att urskilja tal och icke-tal samt urskilja sin mammas röst från en främlings (DeCasper & Fifer, 1980; Morse, 1972). Det första sättet för barnet att kommunicera är skriket, vilket kan ses som ett symptom på något hos barnet, till exempel hunger, trötthet eller att barnet känner någon typ av obehag. Då barnet är några månader gammalt kan man börja urskilja olika typer av joller, som med tiden mer och mer börjar likna målspråkets språkljud (Kunnari & Savinainen-Makkonen, 2012; Nettelblatt & Salameh, 2007; Stark, 1980). De viktigaste byggstenarna för språket är ord, som barnet börjar producera och utvecklar till ett ordförråd (Nettelblatt & Salameh, 2007).

Språket kan delas in i en receptiv del och en expressiv del. Den receptiva förmågan innebär att barnet kan ta emot och förstå språkliga meddelanden, medan den expressiva förmågan innefattar röstproduktion, gester och verbala signaler (Law m.fl., 2000; Nettelblatt &

Emma Fogde

Salameh, 2007). En liknande indelning görs för ordförrådet, som då står för ett receptivt ordförråd och ett expressivt ordförråd. Hos barn med typisk språkutveckling börjar det receptiva ordförrådet utvecklas snabbare och tidigare än det expressiva ordförrådet (Caselli m.fl., 1995; Fenson m.fl., 1994; Stolt m.fl., 2008; Stolt m.fl., 2009).

Man kan se tecken på språkförståelse hos barnet redan under det första året (Fenson m.fl., 1994) och vid 8–10 månaders ålder börjar barnet förstå sina första ord (Fenson m.fl., 1994; Fenson m.fl., 2007). Forskare är relativt eniga om hur den typiska språkutvecklingen sker, men på grund av den stora individuella variationen, kan det vara svårt att säga en exakt tidpunkt för när de första orden typiskt tillägnas (Fenson m.fl., 2007; Foster-Cohen, 2004; Nettelbladt & Salameh, 2007). I genomsnitt förstår barn vid 11 månaders ålder 50 ord och vid 16 månaders har ordförståelsen utvecklats till ungefär 150 ord (Fenson m.fl., 1994; Fenson m.fl., 2007). Finska barn har ett receptivt ordförråd på ungefär 30 ord vid 9 månaders ålder, cirka 90 ord vid 12 månaders ålder och 180 ord vid 15 månaders ålder (Lyytinen, 1999; Stolt m.fl., 2008).

Barn med typisk språkutveckling börjar producera de första orden vid 11–13 månaders ålder, alltså i samband med den första födelsedagen (Bates m.fl., 1992; Fenson m.fl., 2007; Lyytinen, 1999). I början av ordtillägandet är variationen mellan barn inte så stor, men med tiden blir variationen större (Stolt m.fl., 2008). Det expressiva ordförrådet växer gradvis tills barnet uppnår ungefär 50–75 ord (Fenson m.fl., 2007; Goldfield & Reznick, 1990). De första orden tillägnas långsamt och tar flera månader (Lyytinen, 1999). Generellt producerar barn 10 ord vid 12 månader, 64 ord vid 16 månader, och vid 24 månaders ålder har barnet uppnått ett expressivt ordförråd på ungefär 300 ord (Fenson m.fl., 1994). Vid en högre ålder sker en snabbare tillväxt där finska barn vid 14 månaders ålder producerar ungefär 17 ord och vid 18 månaders ålder ungefär 70 ord (Lyytinen, 1999; Stolt m.fl., 2008). Vid två års ålder är den individuella variationen i ordproduktion större, men den genomsnittliga ordförrådsstorleken är ungefär 250–300 ord (Lyytinen, 1999; Stolt m.fl., 2008; Kunnari & Savinainen-Makkonen, 2012).

Då barnet uppnår 50–75 ord sker den så kallade ordförrådsspurten (Bates m.fl., 1992). Ordförrådsspurten innebär att barnet lär sig många nya ord i en snabb takt och detta stadiet anses vara viktigt för språkutvecklingen. Under ordförrådsspurten sker inte enbart en snabb ökning av ord, utan även förändringar i språkets komposition i form av verb, adjektiv och andra ord som fungerar som predikat (Bates m.fl., 1992; Goldfield & Reznick, 1990). En

Emma Fogde

jämförbar snabb tillväxt kan ses i finska barns expressiva ordförråd, men tillväxten i det receptiva ordförrådet sker inte i lika snabb takt (Stolt, 2009; Stolt m.fl., 2008).

De första orden är ofta kontextbundna och består av ljudeffekter, rutiner, namn på personer och vanliga substantiv (Caselli m.fl., 1995; Caselli m.fl., 1999). I en studie av Stolt m.fl. (2008) kom det fram att de första orden hos finska barn hör till kategorin ”vardagliga ord” som innefattar onomatopoetiska ord, personer och rutiner (Stolt m.fl., 2008). Substantiv förefaller förvävas tidigare och lättare än verb och andra ordklasser i olika språk (Bornstein m.fl., 2004; Gentner, 1982). Tillägandet av verb, adjektiv och funktionsord är väldigt ovanligt förekommande hos barnet tills det har ett större ordförråd på ungefär 100 ord (Caselli m.fl. 1995). Finska barn har visat sig följa samma mönster, där ordförrådet vid 1;3 års ålder främst består av substantiv, och vid 1;6 års ålder ökar andelen verb, adjektiv och grammatiska funktionsord (Stolt m.fl., 2008). Det verkar som att ökningen av funktionsord korrelerar starkt med ett större ordförråd hos barnet (Caselli m.fl., 1995). Hos finska barn i 2 årsåldern består det expressiva ordförrådet främst av vanliga substantiv, men även verb, vardagliga ord, grammatiska funktionsord och adjektiv (Lyytinen, 1999; Stolt m.fl., 2008).

1.2 Tilläggande av grammatiska färdigheter

Vanligen uppträder de första tecken på grammatik under barnets andra levnadsår (Fenson m.fl., 2007; Stolt, 2009). Vid 16 månaders ålder börjar barn ofta använda sig av grammatiska funktioner, vilket är ett tydligt tecken på växande språkliga förmågor (Fenson m.fl., 2007). Förmågan att kombinera ord är en viktig aspekt för den språkliga tillväxten och sätter grunden för den syntaktiska och semantiska utvecklingen (Fenson m.fl. 2007). Användningen av ordkombinationer börjar vid ungefär 18–20 månaders ålder, men verkar dock vara mer associerat till ordförrådsstorleken än barnets ålder (Fenson m.fl., 1994; Stolt, 2009). Många barn börjar kombinera ord då ordförrådet består av 50–100 ord, det vill säga i samband med ordförrådsspurten (Bates m.fl., 1992; Fenson m.fl., 1994; Goldfield & Reznick, 1990). De första ordkombinationerna är begränsade till grammatiska funktionsord, eller telegrafiskt tal, vilket innebär två eller tre innehållsord som saknar böjning. Vid 24 månaders ålder använder sig de flesta barn av ordkombinationer, då även tillägandet av syntax inträffar (Fenson m.fl., 1994).

Vanligen sker en spurt i grammatisk utveckling vid 20–36 månaders ålder, i vilken det sker en snabb tillväxt i språkspecifika medel som är viktiga för kodandet av mer komplexa

Emma Fogde

grammatiska betydelser (Bates m.fl., 1992; Fenson m.fl., 2007). Då barnet börjar kunna identifiera olika typer av ordklasser, underlättar det även för inlärandet av syntax. Det här fenomenet kallas för Bootstrapping, som betyder att barnet använder sig av semantiska och syntaktiska ledtrådar inom olika språkliga domäner (Nettelbladt & Salameh, 2007). Efter syntaxdebuten börjar barnet använda syntaktiska ledtrådar, vilket innebär att barnet kan använda den syntaktiska kontexten för att förstå ordens betydelse. Den syntaktiska kontexten kan ge viktiga ledtrådar om hur ordet böjs eller till vilken ordklass det hör (Nettelbladt & Salameh, 2007).

Morfologi innefattar alla ljudvariationer som sker i ord och andra morfem då dessa böjs (Kunnari & Savinainen-Makkonen, 2000). Precis som vid användning av ordkombinationer, förefaller tilläggnandet av morfologi och syntaktiska strukturer hos finska barn vara associerat till ordförrådsstorlek (Stolt m.fl., 2009; Lyytinen, 1999). Det finska språket har en rik morfologi och kan vara en utmaning för små barn att lära sig (Kunnari & Savinainen-Makkonen, 2000). Finskan är ett agglutinerande språk som fogar böjningsändelserna direkt till ordstammen (Ehrnebo, 2010). Till morfologin hör till exempel stadieväxling (kukka-kukan), vokalharmoni och konsonantförlängning (t.ex. *tule tänne* sägs *tulettänne*). Vokalharmoni i finskan innebär att de främre vokalerna ä, ö och y vanligtvis inte förekommer i ord som innehåller de bakre vokalerna a, o och u (Kunnari & Savinainen-Makkonen, 2000).

Enligt Lyytinen (1999) är finska barns meningslängd i genomsnitt 1,8 morfem vid 1,5 års ålder och i deras tal förekommer 3 böjningsformer. Under de efterföljande 6 månaderna sker en märkbar utveckling. Vid 2 års ålder har barnen en meningslängd på ungefär 6 morfem, använder presens- och imperfektformer, böjer verb i första och tredje person, beskriver ägande med genitiv (*Villen, minun*) och definierar platser med exempelvis inessiv (*kaapissa*) och elativ (*kaapista*). Vid den här åldern används även partitivformer för singularis och pluralis (Lyytinen, 1999). Enligt en studie av Nieminen (2007) var verbkonstruktioner, substantivfraser och adverbfraser de mest frekventa syntaktiska komponenterna hos finska barn vid 30 månaders ålder. Barn med typisk språkutveckling behärskar de grundläggande strukturerna av sitt modersmål vid fyra års ålder (Bates m.fl., 1992).

Bedömning av småbarns språkutveckling görs oftast enligt det receptiva och expressiva ordförrådet, men även enligt grammatisk utveckling. Bedömningen kan göras med

Emma Fogde

medellängd av barnets yttranden, vilket kallas för Mean Length of Utterance (MLU) (Ezeizabarrena & Garcia Fernandez, 2018; Fenson m.fl., 2007; Rice m.fl., 2010). MLU är ett index som mäter unga barns tillägnande av språk genom att räkna antalet ord eller morfem i spontantalet (Ezeizabarrena & Garcia Fernandez, 2018; Rice m.fl., 2010). För att räkna MLU analyseras produktionen av 100 begripliga yttranden hos barnet, och sedan kalkyleras medeltalet av antal morfem per yttrande. Den genomsnittliga längden på yttrandet räknat i antal morfem reflekterar barnets struktur i yttranden på ett informativt sätt (Nieminen, 2007). MLU är ett verktyg för att jämföra främst inom språk och inte mellan språk (Nieminen, 2007). MLU3 är en variant av MLU som räknas genom att beräkna medeltalet av antal morfem i de tre längsta producerade meningarna enligt föräldern, vilket sedan divideras med 3 (Ezeizabarrena & Garcia Fernandez, 2018; Fenson m.fl., 2007).

1.3 Influensen av demografiska bakgrundsfaktorer på tidig språkutveckling

Det finns vissa demografiska faktorer som har visat sig ha ett samband med barns språkutveckling. De mest omtalade faktorerna är kön, familjens sociala status och moderns utbildning samt födelseordning (Fenson m.fl., 2007; Dwyer m.fl., 2019).

Det är väl känt att flickor tenderar ha bättre språkliga förmågor än pojkar från en ung ålder (Berglund m.fl., 2005; Bornstein m.fl., 1998; Bouchard m.fl., 2009; Fenson m.fl., 2007; Korpilahti m.fl., 2016). Berglund m.fl. (2005) rapporterade att kön förklarade 2,2–4,4 % av variansen i ordförråd, där flickor hade ett större ordförråd än pojkar vid 18 månaders ålder och enligt Fenson m.fl. (1994) står könsskillnaderna för 1–2 % av variansen i de språkliga förmågorna. I en studie av Korpilahti m.fl. (2016) undersöktes olika demografiska faktorer för försenad språkutveckling, där kön visades vara den starkaste biologiska prediktorn. I en studie av Bouchard m.fl. (2009) med franskspråkiga barn i åldern 8–30 månader framkom att skillnaderna i språkutvecklingen mellan flickor och pojkar var tydligast vid 17–28 månaders ålder i samband med ordförrådsspurten. Flickor producerade fler ord och använde sig av fler grammatiska former och en mer komplex syntax än pojkar. Vid ungefär 30 månaders ålder är skillnaderna inte lika tydliga, eftersom det generellt finns en stor individuell variation i språkutvecklingen (Bouchard m.fl., 2009). Könsskillnaderna är ofta nästan kompenserade vid ungefär 5 års ålder (Vehkavuori, 2021; Weindrich m.fl., 1998).

Prematuritet, det vill säga barn födda före vecka 37 (World Health Organizations, 2018), har visat sig vara en riskfaktor för språkliga svårigheter (Gonzalez-Gomez m.fl., 2021;

Emma Fogde

Guarini m.fl., 2010; Luoma m.fl., 2008). I en studie av Luoma m.fl. (2008) framkom att prematurt födda barn på gruppnivå har sämre språkförståelse, språkproduktion och talförmåga jämfört med fullgångna barn. Guarini m.fl. (2010) fann inga förseningar i den generella språkutvecklingen hos prematurt födda barn, men lätta svårigheter förekom i specifika språkförmågor såsom grammatik, ordförråd och fonemsyntes. Det förekom även svårigheter i läs- och skrivförmåga.

Det har visat sig att biologiska faktorer såsom ärftlighet påverkar språkutvecklingen (Choudhury & Benasich, 2003; Dionne m.fl., 2003). Barn som kommer från familjer med språkstörning löper större risk för försenad språkutveckling än barn som kommer från familjer utan några språkliga svårigheter (Choudhury & Benasich, 2003). I en studie med finska barn av Lyytinen m.fl. (2001) framkom det att barn utan familjehistoria med dyslexi eller försenad språkutveckling hade en bättre expressiv förmåga vid 3,5 års ålder än barn med dyslexi i familjen. Det fanns inga skillnader mellan barnens receptiva förmågor. Korpilahti m.fl. (2016) fann likväl inga signifikanta relationer mellan språkliga svårigheter hos föräldrarna och barnens språkliga förmågor vid 3 års ålder, vilket skiljer sig från tidigare forskning.

Socioekonomisk status (SES) har visat sig vara en stark prediktor för språkutvecklingen och brukar ofta baseras på föräldrarnas utbildning, yrke samt inkomst (Betancourt m.fl., 2015; Bornstein m.fl., 1998; Dwyer m.fl., 2019; Fernald m.fl., 2013; Noble m.fl., 2015; Pungello m.fl., 2009). Redan under barnets första två levnadsår kan man se skillnader i språkutvecklingen beroende på familjens SES (Dwyer m.fl., 2019). I en studie av Noble m.fl. (2015) visades barn i familjer med högre SES baserat på utbildning och inkomst ha bättre receptivt språk vid 15 månaders ålder och bättre expressivt språk vid 21 månaders ålder, jämfört med barn från familjer med lägre SES. Pungello m.fl. (2009) fann liknande resultat där barn i familjer med lägre inkomst och utbildningsnivå hade en långsammare tillväxt av expressivt språk jämfört med barn i familjer med högre SES. I en studie av Cadime m.fl. (2018) framkom att barn till högutbildade mammor hade ett större expressivt ordförråd vid 24 månaders ålder än barn till lågutbildade mammor. I en studie av Fernald m.fl. (2013) där SES baserades på utbildningsnivå och yrke framkom skillnader i språkliga förmågor hos barn i 18 månaders ålder, där barn från familjer med lägre SES hade ett mindre ordförråd än barn från familjer med högre SES. Enligt Korpilahti m.fl. (2016) hade barn i familjer med högre social status baserat på föräldrarnas yrke, bättre språkliga förmågor vid 36 månaders ålder än barn i familjer med lägre social status.

Emma Fogde

Miljön är en viktig aspekt för språkutvecklingen. Det har visat sig att barns kognitiva utveckling och språkliga förmågor kan gynnas av dagvård (National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network, 2000). Dagvård kan fungera som en skyddande faktor för försenad språkutveckling (Collisson m.fl., 2016) och kan fungera som en kompenserande faktor för barn i familjer med låg SES. Det verkar som att dagvård främst gynnar språkliga förmågor hos barn i familjer med låg SES (Geoffroy m.fl., 2007).

1.4 Läsaktivitet och dess relation till språkutveckling

Läsaktivitet är en högt värderad aktivitet mellan barn och föräldrar. Många föräldrar läser för sina barn redan från en tidig ålder och ger sina barn en rik läsmiljö genom att förse barnen med böcker i hemmet (Deckner m.fl., 2006). Forskning har visat att läsaktivitet har en betydande roll för barnets språkliga utveckling, senare läsförmåga och skolframgång (Bus m.fl., 1995; Ece Demir-Lira m.fl., 2019; Noble m.fl., 2019; Sénéchal & LeFevre, 2014). Flera faktorer med läsaktivitet har visat sig kunna förklara variansen i språkutveckling hos barn. I en metaanalys av Bus m.fl. (1995) kunde 8 % av variansen i barnens språkliga förmågor förklaras av läsaktivitet.

Läsaktivitet i hemmet stöder flera språkliga förmågor hos barn, såsom ordförråd (Ece Demir-Lira m.fl., 2019; Farrant & Zubrick, 2012; Sénéchal, & LeFevre, 2014), berättandeförmåga (Reese, 1995), förståelse av skriftspråk (Ece Demir-Lira m.fl., 2019; Justice & Ezell, 2000), fonologisk medvetenhet (Burgess m.fl., 2002; Elmonayer, 2013; Lefebvre m.fl., 2011) och ordavkodningsförmåga (Burgess m.fl., 2002). I en studie av Frijters m.fl. (2000) kunde man se att faktorer som barnets ålder då föräldern börjat läsa för barnet, antal besök till biblioteket, antal böcker i hemmet och kvaliteten på läsinteraktionen tillsammans kunde förklara 21 % av variansen i barnens receptiva ordförråd. Dessa faktorer stod för 18,5 % av variansen i både receptivt och expressivt ordförråd i en studie av Payne m.fl. (1994). I en metaanalys av Flack m.fl. (2018) visades läsaktivitet förbättra barns ordinlärning, där både antalet nyintroducerade ord och hur ofta barnen hör orden var betydande.

En faktor som visat sig vara betydelsefull för språkutvecklingen är frekvensen av läsaktivitet (Bus m.fl., 1995; Dunst m.fl., 2012; Lyytinen m.fl., 1998; Payne m.fl., 1994; Price & Kalil, 2019; Richman & Colombo, 2007). I en studie av Price och Kalil (2019) framkom det att barn i åldern 3–6 år, vars föräldrar läste för sina barn dagligen hade ett

Emma Fogde

bättre receptivt ordförråd än de som läste månadsvis eller mer sällan. Enligt Raikes m.fl., (2006) kunde daglig läsning predicera barnens språk och kognition vid 36 månaders ålder.

Lyytinen m.fl. (1998) undersökte 108 finska barns tidiga språkutveckling och intresse för böcker i förhållande till föräldrarnas ålder och utbildning, litteracitet samt läsaktivitet. I studien användes den finska versionen av MacArthur Communicative Development Inventory (CDI) (Lyytinen m.fl., 1996). Bedömningar av barnens språkutveckling gjordes vid 14 och 24 månaders ålder och formulär med information om barnets intresse för böcker samlades in vid 24 månaders ålder. Resultaten i studien visade att läsaktivitetens varaktighet var relaterat till barnens språkförmågor vid både 14 och 24 månaders ålder. De barn som hade längre perioder av läsaktivitet med föräldrarna hade bättre språkliga förmågor än de barn som hade kortare perioder av läsaktivitet.

En annan faktor som visat sig ha betydelse för språkutvecklingen i samband med läsning är barnets ålder då föräldern börjat läsa för barnet (Dunst m.fl., 2012; Frijters m.fl., 2000; Lyytinen m.fl., 1998; Payne m.fl., 1994). Redan vid 9 månaders ålder kan läsaktivitet öka föräldrarnas språkliga input till barnet, öka verbala interaktioner sinsemellan samt öka verbala responser från barnet (Clemens & Kegel, 2021). I en metaanalys av Dunst m.fl. (2012) framkom det att det verkar vara fördelaktigt för barnets tidiga litteracitet och språkutveckling att börja med läsaktivitet före 36 månaders ålder, men mest gynnsamt verkar det vara redan under ettårsålder. Ju yngre barnen var då man börjat läsa för barnen, desto bättre var deras litteracitet och språkkunskaper (Dunst m.fl., 2012). I en studie av Niklas m.fl. (2016) hade hälften av barnen börjat med läsaktivitet före 6 månaders ålder, vilket visade sig ha språkfrämjande effekter. Lyytinen m.fl. (1998) fann att barn som visade intresse för läsaktivitet i en tidig ålder hade bättre receptivt och expressivt ordförråd än barn som visade ett senare intresse för böcker, men detta samband fanns inte längre vid mer avancerade språkkunskaper som MLU och användning av suffix.

Aktivt läsande från en tidig ålder har kunnat associeras till barnets tidiga språkutveckling både simultant och predicerande (Farrant & Zubrick, 2012; Lyytinen m.fl., 1998, Raikes m.fl., 2006; Schmitt m.fl., 2011). I en studie av Karrass och Braungart-Rieker (2005) framkom det att läsaktivitet redan vid 8 månaders ålder kan associeras med barns senare expressiva förmågor vid 12 och 16 månaders ålder. Farrant och Zubrick (2012) fann att läsaktivitet vid 9 månaders ålder har en predicerande effekt på ordförrådet vid 34 månaders ålder. Raikes m.fl. (2006) rapporterade att läsaktivitet vid 14 och 24 månaders ålder var

Emma Fogde

relaterat till både receptivt och expressivt ordförråd, och Schmitt m.fl. (2011) fann att läsaktivitet vid 16–21 månader predicerade det expressiva ordförrådet vid 24–40 månaders ålder. Deckner m.fl. (2006) undersökte barn longitudinellt från 18 till 42 månaders ålder. I studien framkom det att läsaktivitet i hemmet, barnets intresse för läsning och moderns metalingvistiska yttranden predicerade den expressiva språkutvecklingen vid 30 och 42 månaders ålder. Läsaktivitet predicerade även barnens receptiva språkutveckling. I en studie av Richman & Colombo (2007) undersöktes ordförråd hos barn i åldern 10–17 månader i förhållande till läsaktivitet. I studien framkom ett samband mellan frekvens av läsning och både receptivt och expressivt ordförråd, men korrelationen mellan receptivt ordförråd och läsaktivitet var inte längre signifikant då det kontrollerades för ålder.

2 Syfte

Ett flertal tidigare studier har visat ett samband mellan läsaktivitet i hemmet och barns språkutveckling. I studierna har ofta läsaktiviteten bedömts när barnen varit i 1–2 årsåldern, medan språkförmågan bedömts först i 3–5-årsålder eller då barnen börjat skolan. Det finns få studier där språkutvecklingen undersöks samtidigt som läsaktivitet under de två första levnadsåren. Tidigare har det gjorts få studier om läsaktivitet i hemmet med finskspråkiga barn under tvåårsåldern. Syftet med den här studien var att undersöka om det finns ett samband mellan frekvensen av läsaktivitet i hemmet och barnens tidiga språkutveckling vid 13 och 24 månaders ålder. I studien kontrollerades det även för eventuell påverkan av demografiska faktorer på barnens språkutveckling.

Forskningsfrågorna var följande:

- (1) Finns det ett samband mellan frekvensen av läsaktivitet i hemmet och barns expressiva och receptiva ordförråd vid 13 månaders ålder?
- (2) Finns det ett samband mellan frekvensen av läsaktivitet i hemmet och barns expressiva ordförråd samt morfologiska utveckling vid 24 månaders ålder?
- (3) Hurdan effekt har demografiska faktorer på språkutvecklingen i det här sambandet?

3 Metod

Avhandlingen är en delstudie av kohortstudien ”Nycklarna till en god uppväxt” som är en tvärvetenskaplig longitudinell studie. Syftet med studien är att kartlägga och förbättra förståelsen av barns tidiga utveckling, hälsa och välbefinnande samt långsiktiga effekter av den tidiga utvecklingen senare i livet. I studien undersöks den fysiska, psykiska och sociala

Emma Fogde

utvecklingen hos barn från början av graviditeten och kontinuerligt upp till tonåren (Lagström m.fl., 2012). Studien ”Nycklarna till en god uppväxt” utförs i Egentliga Finland och är ett samarbete mellan Åbo Universitet, Åbo Akademi, Åbo yrkeshögskola, Yrkeshögskolan Novia samt Åbo Universitetscentralsjukhus. Projektet godkändes av den etiska kommittén vid Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt och Finlands social- och hälsovårdsministerium den 27 februari 2007. Föräldrarna som deltar har gett sitt skriftliga samtycke för studien. För den här delstudien av projektet krävdes ingen separat etisk prövning.

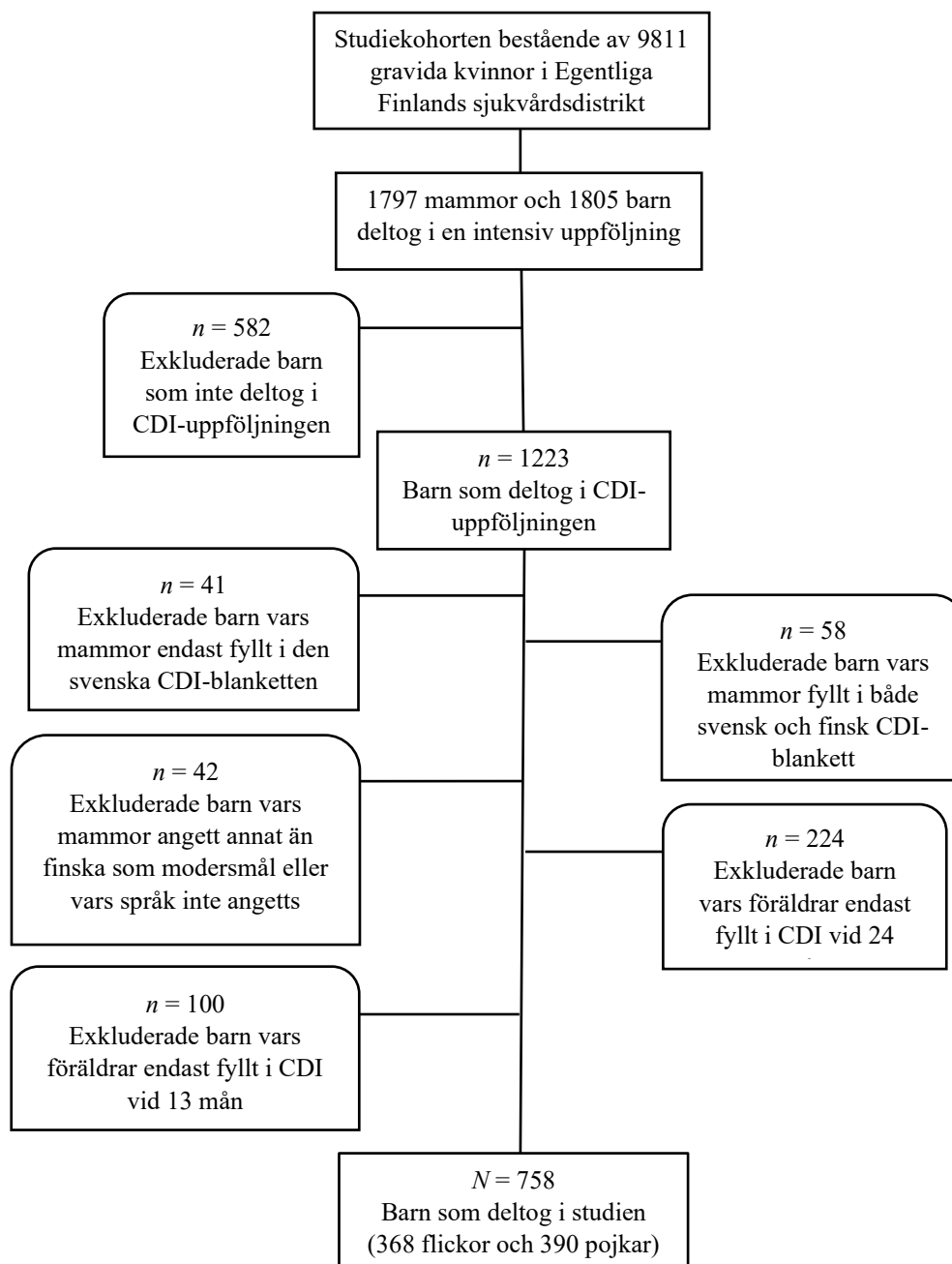
3.1 Deltagare

I kohorten deltog totalt 9811 finsk- eller svenskspråkiga mammor och deras 9936 barn födda i Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt mellan januari 2008 och april 2010. Av dessa mammor rekryterades 1797 mammor och deras 1805 barn till en intensiv uppföljningsgrupp under graviditetens första trimester eller strax efter barnets födsel (Lagström m.fl., 2012). Inklusionskriterierna för deltagarna i den här studien var barn vars föräldrar fyllt i den finskspråkiga CDI-blanketten (Lyytinen, 1999) med information om läsaktivitet vid både 13 och 24 månaders ålder. I studien exkluderades barn vars föräldrar endast fyllt i den svenska CDI-blanketten (SECDI, Eriksson m.fl., 2002), eftersom de finska och svenska versionerna av CDI inte är direkt jämförbara med varandra på grund av att antalet ord skiljer sig och den grammatiska delen är annorlunda på grund av olika språkssystem. Därtill exkluderades barn vars mammor angett ett annat språk än finska som modersmål eller vars språk inte angetts, barn vars föräldrar endast fyllt i CDI vid 13 månaders ålder och barn vars föräldrar endast fyllt i CDI vid 24 månaders ålder. Totalt exkluderades 1047 barn på grund av att de inte uppfyllde inklusionskriterierna. I den här studien deltog totalt 758 finskspråkiga barn vars föräldrar hade fyllt i den finska CDI-blanketten (FinCDI, Lyytinen, 1999) vid både 13 månaders ålder och 24 månaders ålder. I figur 1 beskrivs inklusions- och exklusionsprocesserna för deltagarna i studien.

3.2 Datainsamling

Data samlades in genom blanketter ifyllda av föräldrarna till barnen. Föräldrarna fyllde i bakgrundsblanketter för information om läsaktivitet i hemmet och demografisk information. Genom den standardiserade föräldraenkäten the MacArthur Communicative Developmental Inventory (CDI) bedömde föräldrarna barnens språkutveckling vid de olika åldrarna. Blanketterna skickades till föräldrarna per post med returkuvert, men var även möjliga att utföra online.

Figur 1. Flödesdiagram över deltagarnas inklusions- och exklusionskriterier för studien.

3.2.1 Bakgrundsblankett

Demografisk information från föräldrarna samlades in genom frågeformulär innan barnet fötts, vid 13 månaders ålder och vid 24 månaders ålder. Frågeformuläret från graviditeten fylldes i av mamman och inkluderade frågor om civilstånd, familjeuppsättning, utbildning, inkomst, familjesjukdomar, språkliga frågor såsom modersmål och eventuella språkliga svårigheter i familjen. Frågeformulären om barnet vid 13 och 24 månaders ålder fylldes i av någondera av föräldrarna och innehöll frågor om språk samt läsaktivitet i familjen.

Emma Fogde

Frågan om hur ofta familjen läser för barnet vid 13 månaders ålder besvarades på en skala från 1–6, med alternativen ”inte alls”, ”mindre än en gång i månaden”, ”några gånger per månad”, ”varje vecka”, ”några gånger i veckan” och ”dagligen”. I frågeformuläret då barnet var 24 månader gammalt besvarades samma fråga på en skala från 1–7, med alternativen ”inte alls”, ”mer sällan än en gång i månaden”, ”några gånger i månaden”, ”varje vecka”, ”några gånger i veckan”, ”varje dag” och ”flera gånger per dag”. I den här studien analyserades materialet från frågeformulären från de olika tidpunkterna.

3.2.2 Kartläggning av barnens språkutveckling

För att kartlägga barnens tidiga tal- och språkutveckling användes den finska versionen av MacArthur Communicative Developmental Inventory (CDI) för barn i åldrarna 8–16 månader ”Sanat ja eleet” och 16–30 månader ”Sanat, taivutukset ja lauseet” (Fenson m.fl., 1994; Lyytinen, 1999). Blanketterna består av ordlistor med ord som är vanliga i barnets ordförråd vid de olika åldrarna. Ordlistorna är indelade i olika kategorier med exempelvis djur, fordon, leksaker, mat och dryck, kläder samt kroppsdelar. Blanketten ”Sanat ja eleet” är avsett att mäta barnets receptiva och expressiva ordförråd samt kommunikativa gester och beteende. Föräldrarna fyllde i den här blanketten då barnet var 13 månader gammalt. Blanketten ”Sanat, taivutukset ja lauseet” är avsett att mäta barnets expressiva ordförråd och grammatiska utveckling med böjningsformer, ordkombinationer samt meningslängd (Lyytinen, 1999). Föräldrarna fyllde i den här blanketten när barnet var 24 månader gammalt. För att undersöka barnens språkutveckling i det här projektet användes ordförrådsmått för receptivt och expressivt ordförråd vid 13 månaders ålder samt expressivt ordförråd och MLU3 vid 24 månaders ålder. MLU3 användes för att undersöka den grammatiska utvecklingen hos barnen.

3.3 Bearbetning av data och statistiska analyser

För att beskriva familjernas sociala status i den här studien delades familjerna upp i två grupper med högre respektive lägre social status enligt föräldrarnas yrken (Lagström m.fl., 2012). Indelningen baseras på Statistikcentralens yrkesklassificering från år 2010. Gruppen med högre social status innefattade yrken som chefer, specialister och experter, medan gruppen med lägre social status innefattade kontors- och kundtjänstpersonal, service- och försäljningspersonal, jordbrukare och skogsarbetare, byggnads-, reparations- och tillverkningsarbetare, process- och transportarbetare samt övriga arbetstagare (Statistikcentralen, 2010). För att beskriva familjernas inkomster gjordes en indelning i

Emma Fogde

höga och låga inkomster, där den högre medelinkomstgränsen för familjernas nettoinkomst var 3 000 €/mån eller över och den lägre medelinkomstgränsen var under 3 000 €/mån.

Familjerna delades in i två grupper – aktiva läsare och mindre aktiva läsare, enligt rapporterad frekvens av läsaktivitet i frågeformulären. Planen var att sätta gränsen mellan aktiva och mindre aktiva läsare vid 20 %, men det visade sig att 18,6 % av familjerna hade fyllt i alternativen 1–4, ”inte alls”, ”mindre än en gång i månaden”, ”några gånger per månad” och ”varje vecka” i läsaktivitetsfrågan vid 13 månaders ålder, vilket formade den mindre aktiva gruppen. Resten av familjerna, 81,4 %, hade fyllt i läsaktivitetsfrågans alternativ 5 och 6 som var ”några gånger i veckan” och ”dagligen”, vilket formade den aktiva gruppen. I läsaktivitetsfrågan vid 24 månaders ålder hade 20,7 % av familjerna fyllt i alternativen 1–5, ”inte alls”, ”mer sällan än en gång i månaden”, ”några gånger i månaden”, ”varje vecka” och ”några gånger i veckan”, vilket formade den mindre aktiva gruppen. Resten av familjerna, 79,3 %, hade fyllt i läsaktivitetsfrågans alternativ 6–7 som var ”varje dag” och ”flera gånger per dag”, vilket formade den aktiva gruppen.

För att undersöka om det fanns ett samband mellan läsaktivitet och barns språkutveckling gjordes en korrelationsanalys. För att undersöka påverkan av läsaktivitet på barnens språkutveckling utfördes fyra skilda multipla linjära regressionsanalyser med språkvariablerna receptivt och expressivt ordförråd för barn i 13 månaders ålder samt expressivt ordförråd och MLU3 för barn i 24 månaders ålder som beroende variabler och läsaktivitet som oberoende variabel. Därtill tillades kontrollvariablerna barnets kön och prematuritet samt föräldrarnas sociala status, inkomst och eventuella försenade språkutveckling hos mamman och pappan för att kontrollera inverkan av variabler som har visat sig påverka språkutvecklingen. Variabeln för antalet producerade ord vid 13 månaders ålder logtransformerades eftersom den skiljde sig mycket från normalfördelningen. För analys av data har IBM SPSS Statistics version 27 använts.

4 Resultat

I resultaten redogörs för deskriptiv information och barnens språkvariabler enligt de två läsaktivitetsgrupperna vid 13 månaders ålder och 24 månaders ålder. Genom korrelationsanalysen presenteras sambandet mellan språkliga förmågor och läsaktivitet. Resultat av multipla linjära regressionsanalyser visar effekten av läsaktivitet på språkvariablerna för respektive ålder samt influensen av demografiska faktorer.

Emma Fogde

4.1 Deskriptiv statistik om deltagare

Deltagarna i studien bestod av 368 (48,5 %) flickor och 390 (51,5 %) pojkar (se tabell 1). Av det totala samplet var 38 (5 %) barn prematurer och 416 (54,9 %) av barnen var ensam barn. Vid barnets födelse var medelåldern hos mammorna 31,1 år (åldersspann 18–44 år) och hos papporna var medelåldern 33,07 år (åldersspann 18–56 år). Baserat på yrke hörde majoriteten, 519 (68,5 %), av barnens föräldrar till gruppen med hög social status och 398 (52,5 %) av familjerna hade en nettoinkomst under 3 000 €/mån.

Språkutvecklingen hade varit försenad hos 8 (1,1 %) av mammorna och hos 15 (2 %) av papporna. Vid 13 månaders ålder var ungefär 1/5 av barnen i studien i dagvård och vid 24 månaders ålder var ungefär hälften av barnen i dagvård. Gruppen som definierades som aktiva läsare vid 13 månaders ålder bestod av 611 (80,6 %) barn och den mindre aktiva gruppen bestod av 140 (18,5 %) barn. Den aktiva gruppen vid 24 månaders ålder bestod av 568 (74,9 %) barn och den mindre aktiva gruppen bestod av 148 (19,5 %) barn.

Tabell 1

Deskriptiv information om deltagarna i studien (N = 758)

Variabel		n (%)
Kön	Flicka	368 (48,5)
	Pojke	390 (51,5)
Prematuritet		38 (5)
Syskon	Ensam barn	416 (54,9)
	Ett syskon	225 (29,7)
	Två eller flera syskon	117 (15,4)
Dagvård	13 mån	157 (20,7)
	24 mån	375 (52,4)
Föräldrarnas civilstånd	Äktenskap	474 (62,5)
	Samboförhållande	259 (34,2)
	Övriga	21 (3,3)
Hög soc.status		519 (68,5)
Låg inkomst		398 (52,5)
Försenad språkutv.	Mamma	8 (1,1)
	Pappa	15 (2)

Anteckningar. Soc. status = social status, språkutv. = språkutveckling

Deskriptiv statistik om barnens språkvariabler enligt läsaktivitet vid 13 månaders ålder och 24 månaders ålder finns presenterad i tabell 2. Barnens receptiva ordförråd vid 13 månaders ålder var på gruppnivå större än det expressiva ordförrådet. Vid 24 månaders ålder var det expressiva ordförrådet mycket större på gruppnivå än det receptiva och

Emma Fogde

Tabell 2

Deskriptiv information om barnens språkvariabler enligt läsaktivitet vid 13 och 24 månaders ålder

Variabel	Läsaktivitet	n	13 månader				24 månader				
			M	Mdn	SE	vv	n	M	Mdn	SE	vv
Receptivt ordförråd	Aktiv grupp	611	112,51	105,00	70,54	2–339					
	Mindre aktiv grupp	140	90,22	76,00	65,25	1–361					
Expressivt ordförråd	Aktiv grupp	611	8,60	4,00	18,58	0–296	568	308,84	341,00	163,13	3–595
	Mindre aktiv grupp	140	4,49	2,00	5,71	0–36	148	258,05	269,00	170,56	4–589
MLU3	Aktiv grupp						459 ¹	6,45	6,33	2,65	0–16,33
	Mindre aktiv grupp						112 ²	5,90	6,00	2,54	0–13

Anteckningar. M = medelvärde, Mdn = median, SE = standardavvikelse, vv = variationsvidd, ¹Info saknas från 109 barn, ²info saknas från 36 barn

Aktiv grupp 13 månader = ”Några gånger i veckan”, ”Dagligen”

Mindre aktiv grupp 13 månader = ”Inte alls”, ”Mindre än en gång per mån”, ”Några gånger per månad”

Aktiv grupp 24 månader = ”Varje dag”, ”Flera gånger per dag”

Mindre aktiv grupp 24 månader = ”Inte alls”, ”Mer sällan än en gång i månaden”, ”Några gånger i månaden”, ”Varje vecka”

Emma Fogde

expressiva ordförrådet vid 13 månaders ålder. Vid både 13 månaders ålder och 24 månaders ålder fanns det stora individuella variationer i barnens ordförrådsstorlek. Vid 13 månaders ålder hade barnen i den aktiva läsgruppen i medeltal ett receptivt ordförråd på 112,51 ord och ett expressivt ordförråd på 8,60 ord, medan den mindre aktiva gruppens medeltal i det receptiva ordförrådet var 90,22 och det expressiva ordförrådet var 4,49. Vid 24 månaders ålder var det expressiva ordförrådet i den aktiva gruppen i medeltal 308,84 ord, medan det i den mindre aktiva gruppen var 258,05. Det fanns inte lika stora individuella variationer i barnens MLU3, och skillnaderna mellan de olika grupperna var små.

4.2 Samband mellan läsaktivitet och språkliga förmågor

Korrelationsanalysen visade ett svagt samband mellan läsaktivitet och barnens språkliga förmågor vid 13 månader och 24 månaders ålder. Korrelationskoefficienterna finns presenterade i tabell 3.

Tabell 3

Korrelationsmatris med interkorrelationen över språkvariablerna för receptivt och expressivt ordförråd samt MLU3 och läsaktivitet vid 13 mån och läsaktivitet vid 24 mån

	Rec. 13 mån	Expr. 13 mån	Expr. 24 mån	MLU3 24 mån	Läsaktivitet 13 mån	Läsaktivitet 24 mån
Rec. 13 mån	–	0,37***	0,40***	0,21***	0,20***	0,10 **
Expr. 13 mån		–	0,36***	0,28 ***	0,10 **	0,03
Expr. 24 mån			–	0,63***	0,16***	0,18***
MLU3 24 mån				–	0,19 ***	0,18***
Läsaktivitet 13 mån					–	0,38***
Läsaktivitet 24 mån						–

Anteckningar. Rec. = receptivt ordförråd, Expr. = expressivt ordförråd, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Det fanns en svag statistiskt signifikant positiv korrelation mellan läsaktivitet vid 13 månader och det receptiva ordförrådet vid 13 månaders ålder, likaså i det expressiva ordförrådet. Man kunde även se en svag korrelation mellan läsaktivitet vid 13 månaders ålder och det expressiva ordförrådet vid 24 månaders ålder. Vid 24 månaders ålder fanns också en svag statistiskt signifikant positiv korrelation mellan läsaktivitet och det expressiva ordförrådet. Korrelationen mellan läsaktivitet vid 24 månaders ålder och den grammatiska utvecklingen (MLU3) var svag

Emma Fogde

men signifikant. Liknande korrelation fanns mellan läsaktivitet vid 13 månaders ålder och MLU3 vid 24 månaders ålder. Språkvariablerna hade ett starkare samband sinsemellan än med läsaktivitet.

4.2.1 Läsaktivitet och receptivt ordförråd vid 13 månaders ålder

En multipel linjär regressionsanalys utfördes med barnens receptiva ordförråd vid 13 månaders ålder som beroende variabel och läsaktivitet som oberoende variabel. Därtill inkluderades alla kontrollvariabler. I tabell 4 finns regressionsanalysens resultat representerat. Regressionsmodellen var signifikant ($F(7;700) = 4,889; p < 0,001$), där läsaktivitet vid 13 månaders ålder och kontrollvariablerna förklarade 3,7 % av variansen ($R^2_{adj} = 0,037$) i barnens receptiva ordförråd vid 13 månaders ålder. Antagandet om multikollinearitet uppfylldes. Den starkaste prediktorn för barnens receptiva ordförråd vid 13 mån var läsaktivitet, där barn i familjer med aktiv läsaktivitet hade 25,2 fler ord i sitt receptiva ordförråd jämfört med barn i familjer med mindre aktiv läsaktivitet. Av kontrollvariablerna predicerade kön ordförrådet starkast, där flickor hade 18,3 fler ord i sitt receptiva ordförråd jämfört med pojkar. Föräldrarnas inkomst var en signifikant prediktor, där barn i familjer med lägre inkomst hade 14,272 fler ord än barn i familjer med högre inkomst. Kontrollvariablerna prematuritet, social status och försenad språkutveckling hos mamman samt pappan hade ingen signifikant påverkan.

Tabell 4

Koefficienter för multipel linjär regression med receptivt ordförråd vid 13 mån som beroende variabel

	Variabel <i>n</i> = 701	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
Rec.	Läsaktivitet	25,203	6,884	0,138	3,661	0,000
13 mån	Kön	18,284	5,261	0,129	3,475	0,001
	Prematuritet	4,959	12,854	0,015	0,410	0,682
	Soc.status	4,766	6,190	0,030	0,770	0,442
	Inkomst	-14,272	5,521	-0,101	-2,585	0,010
	Försenad språkutv. mamma	-38,956	24,854	-0,058	-1,567	0,117
	Försenad språkutv. pappa	-3,751	18,813	-0,007	-0,199	0,842

Anteckningar. Rec. = receptivt ordförråd, soc. status = social status, språkutv. = språkutveckling

Emma Fogde

4.2.2 Läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 13 månaders ålder

För att undersöka om det fanns en effekt av läsaktivitet vid 13 månader på det expressiva ordförrådet vid 13 månaders ålder gjordes en multipel linjär regressionsanalys. Tabell 5 visar resultat av multipel linjär regressionsanalys med barnens expressiva ordförråd vid 13 månaders ålder som beroende variabel och läsaktivitet som oberoende variabel. Därtill inkluderades alla kontrollvariabler. Regressionsmodellen var signifikant ($F(7;693) = 2,976; p = 0,004$), där läsaktivitet vid 13 månaders ålder och bakgrundvariablerna förklarade 1,9 % av variansen ($R^2_{adj} = 0,019$) i barnens expressiva ordförråd vid 13 månaders ålder. Antagandet om multikollinearitet uppfylldes. Den starkaste prediktorn för det expressiva ordförrådet vid 13 månaders ålder var läsaktivitet, där barn i familjer med aktiv läsaktivitet hade 14,2 fler ord i sitt expressiva ordförråd jämfört med barn i familjer med mindre aktiv läsaktivitet. Kontrollvariabeln kön predicerade ordförrådet signifikant, där flickor hade 10,7 fler ord än pojkar. Det fanns signifikanta skillnader för inkomst, där barn i familjer med lägre inkomst hade fler ord än barn i familjer med högre inkomst. Kontrollvariablerna prematuritet, social status och försenad språkutveckling hos mamman och pappan hade ingen signifikant inverkan.

Tabell 5

Koefficienter för multipel linjär regressionsanalys med expressivt ordförråd vid 13 mån som beroende variabel

	Variabel	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
	<i>n = 701</i>					
Expr. 13 mån	Läsaktivitet	0,142	0,049	0,112	2,932	0,003
	Kön	0,107	0,037	0,108	2,887	0,004
	Prematuritet	0,039	0,085	0,017	0,457	0,648
	Soc.status	-0,033	0,044	-0,029	-0,745	0,457
	Inkomst	-0,080	0,039	-0,080	-2,048	0,041
	Försenad språkutv. mamma	-0,040	0,175	-0,009	-0,227	0,821
	Försenad språkutv. pappa	-0,056	0,133	-0,016	-0,422	0,673

Anteckningar. Expr. = expressivt ordförråd, soc. status = social status, språkutv. = språkutveckling

4.2.3 Läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 24 månaders ålder

För att undersöka om det fanns ett samband mellan läsaktivitet i hemmet vid 24 månaders ålder och det expressiva ordförrådet vid 24 månaders ålder gjordes en multipel linjär regressionsanalys. Tabell 6 visar resultat av multipel linjär regressionsanalys med barnens ordförråd vid 24 månaders ålder som beroende variabel och läsaktivitet som oberoende variabel. Därtill inkluderades alla kontrollvariabler. Regressionsmodellen var signifikant (F

Emma Fogde

(7;662) = 10,030; $p < 0,001$), där läsaktivitet vid 24 månaders ålder och bakgrundvariablerna förklarade 8,6 % av variansen ($R^2_{\text{adj}} = 0,086$) i barnens expressiva ordförråd vid 24 månaders ålder. Antagandet om multikollinearitet uppfylldes. Läsaktivitet var signifikant även då det kontrollerades för kontrollvariablerna, där barn i familjer med mer aktiv läsaktivitet hade 46,9 fler ord i sitt ordförråd jämfört med barn med mindre aktiv läsaktivitet.

Av kontrollvariablerna vid 24 månaders ålder var kön den starkaste prediktorn för barnens expressiva ordförråd vid 24 månaders ålder, där flickor hade 76,2 fler ord i sitt ordförråd jämfört med pojkar. Föräldrarnas sociala status predicerade ordförrådet signifikant, där de med lägre social status hade 46 ord färre än de med högre social status. Pappans försenade språkutveckling predicerade barnens ordförråd signifikant, där barn vars pappa hade haft en försenad språkutveckling hade 119,1 färre ord än de barn vars pappa inte hade haft en försenad språkutveckling. Kontrollvariablerna prematuritet, inkomst och mammas försenade språkutveckling hade ingen signifikant inverkan.

Tabell 6

Koefficienter för multipel linjär regressionsanalys med expressivt ordförråd vid 24 mån som beroende variabel

	Variabel	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
	<i>n = 670</i>					
Expr.	Läsaktivitet	46,859	15,442	0,114	3,034	0,003
24 mån	Kön	76,215	12,350	0,228	6,171	0,000
	Prematuritet	-12,370	28,143	-0,016	-0,440	0,660
	Soc.status	-46,052	14,326	-0,124	-3,214	0,001
	Inkomst	-24,698	12,901	-0,074	-1,914	0,056
	Försenad språkutv. mamma	1,949	56,928	0,001	0,034	0,973
	Försenad språkutv. pappa	-119,112	43,127	-0,102	-2,762	0,006

Anteckningar. Expr. = expressivt ordförråd, soc. status = social status, språkutv. = språkutveckling

4.2.4 Läsaktivitet och MLU3 vid 24 månaders ålder

För att undersöka effekten av läsaktivitet vid 24 månaders ålder på barnens MLU3 utfördes ytterligare en multipel linjär regressionsanalys. Tabell 7 visar resultat av multipel linjär regressionsanalys med barnens MLU3 vid 24 månaders ålder som beroende variabel och läsaktivitet som oberoende variabel. Därtill inkluderades alla kontrollvariabler.

Regressionsmodellen var signifikant ($F(7;523) = 4,121$; $p < 0,001$), där läsaktivitet vid 24 månaders ålder och kontrollvariablerna förklarade 4 % av variansen ($R^2_{\text{adj}} = 0,040$) i barnens

Emma Fogde

MLU3 vid 24 månaders ålder. Antagandet om multikollinearitet uppfylldes. Då man kontrollerade för kontrollvariablerna var läsaktivitet inte längre signifikant. Den starkaste prediktorn för barnens MLU3 vid 24 månaders ålder var kön, där flickor hade 0,8 fler morfem i sina meningar jämfört med pojkar. Barn i familjer med lägre social status hade signifikant svagare resultat, jämfört med barn i familjer med högre social status. Kontrollvariablerna prematuritet, inkomst och mammans samt pappans försenade språkutveckling hade ingen signifikant inverkan.

Tabell 7

Koefficienter för multipel linjär regressionsanalys med MLU3 vid 24 mån som beroende variabel

Variabel <i>n</i> = 531	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
MLU3 Läsaktivitet	0,492	0,284	0,075	1,733	0,084
Kön	0,825	0,222	0,158	3,715	0,000
Prematuritet	0,181	0,497	0,016	0,363	0,717
Soc.status	-0,720	0,259	-0,124	-2,784	0,006
Inkomst	-0,161	0,232	-0,031	-0,695	0,487
Försenad språkutv. mamma	-1,306	1,057	-0,053	-1,236	0,217
Försenad språkutv. pappa	-1,186	0,817	-0,062	-1,452	0,147

Anteckningar. Soc. status = social status, språkutv. = språkutveckling

5 Diskussion

Syftet med avhandlingen var att undersöka om det finns ett samband mellan frekvens av läsaktivitet i hemmet och tidig språkutveckling vid 13 och 24 månaders ålder. Baserat på rapporterad frekvens av läsaktivitet delades familjerna in i en aktiv grupp och en mindre aktiv grupp för respektive åldersgrupp. Därtill kontrollerades eventuell påverkan av vissa demografiska faktorer på den tidiga språkutvecklingen.

Barnen i studien delades in i två grupper baserat på mängden läsaktivitet i familjen. Största delen av familjerna läste aktivt för sina barn. Vid 13 månaders ålder var ungefär 80 % av familjerna aktiva läsare och vid 24 månaders ålder var ca 75 % av familjerna aktiva läsare. Resultat i ordförrådstesten i studien visade att barnens receptiva ordförrådsutveckling vid 13 månaders ålder och expressiva ordförrådsutveckling vid 24 månaders ålder var på gruppnivå i enlighet med tidigare undersökningar, men efter att barnen delats in i två läsaktivitetsgrupper framkom det att det expressiva ordförrådet i den mindre aktiva gruppen vid 13 månaders ålder låg aningen under resultat i tidigare undersökningar (Fenson m.fl., 2007; Lyytinen; 1999; Stolt

Emma Fogde

m.fl., 2008). Deltagarnas meningslängd var i enlighet med tidigare forskning med finska barn där meningslängden vid 24 månaders ålder i genomsnitt rapporterats vara 6 morfem (Lyytinen, 1999).

5.1 Läsaktivitet och språkutveckling vid 13 månaders ålder

Den aktiva gruppen hade signifikant bättre receptivt och expressivt ordförråd vid 13 månaders ålder jämfört med den mindre aktiva gruppen, vilket tyder på att läsaktivitet är en viktig faktor och fungerar som stöd för den tidiga språkutvecklingen. Resultaten tyder på en association mellan läsaktivitet och både det receptiva samt expressiva ordförrådet vid 13 månaders ålder. Läsaktivitet var den variabel som starkast förklarade variansen i både det receptiva och expressiva ordförrådet, vilket visar hur betydelsefull läsningen är för språkutvecklingen. Tidigare forskning har rapporterat liknande resultat, där man kunnat se en association mellan frekvens av läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 14 månaders ålder (Lyytinen m.fl., 1998; Raikes m.fl., 2006). Däremot fann Lyytinen m.fl. (1998) ingen signifikant association mellan läsaktivitet och det receptiva ordförrådet vid 14 månaders ålder, utan endast vid det expressiva ordförrådet. Skillnaderna i resultaten kan bero på den stora individuella variationen i tidig språkutveckling. Därtill kan resultaten i studien av Lyytinen m.fl. (1998) påverkats av att samplet var mindre än i föreliggande studie. Barnen i studien av Lyytinen m.fl. (1998) var dessutom äldre än i den här studien, vilket gör att de kanske hunnit längre i utvecklingen av språkförståelse.

Resultaten i studien stöder tidigare forskning som visat att läsning för barn i en tidig ålder är gynnsamt för språkutvecklingen (Dunst m.fl., 2012; Frijters m.fl., 2000; Lyytinen m.fl., 1998; Payne m.fl., 1994). Enligt Dunst m.fl. (2012) verkar det vara fördelaktigt för den tidiga språkutvecklingen att börja läsa för barnet före 36 månaders ålder, men mest gynnsamt redan under barnets första levnadsår. Resultaten i studien tyder på att läsaktivitet har en positiv effekt på språkutvecklingen redan vid 13 månaders ålder. Det här är betydelsefull information för att tidigt kunna förse barn med gynnsamma faktorer för språkutvecklingen. En förklaring till varför läsaktivitet förefaller vara viktigt redan i en så tidig ålder kunde vara att kvaliteten av förälder-barn-interaktioner visat sig vara relaterat till barns tidiga litterära förmågor såsom receptivt ordförråd, symbolisk representation och fonologisk analys (Bergin, 2001; Dodici m.fl., 2003). Delad uppmärksamhet i samband med läsaktivitet har också visat sig vara

Emma Fogde

gynnsamt för den tidiga språkutveckling (Farrant & Zubrick, 2012 & 2013). Frekvensen av läsaktivitet skulle eventuellt inte ha en positiv effekt på språkutvecklingen om föräldra-barn interaktionen är bristande (Bergin, 2001).

5.2 Läsaktivitet och språkutveckling vid 24 månaders ålder

Vid 24 månaders ålder verkar det också finnas en korrelation mellan läsaktivitet och barnens expressiva ordförråd. Korrelationen var svag, men tyder på att det finns en positiv association mellan läsaktivitet och barnens språkutveckling även i den här åldern. Tidigare forskning har visat liknande resultat, där man kunnat se en association mellan frekvens av läsaktivitet och expressivt ordförråd vid 24 månaders ålder (Lyytinen m.fl., 1998; Raikes m.fl., 2006). Den aktiva läsgruppen läste för sina barn dagligen eller flera gånger per dag, vilket har visat sig vara effektivt även i tidigare studier (Price & Kalil, 2019). Vid 24 månaders ålder hade barn i den aktiva gruppen ett större expressivt ordförråd, jämfört med den mindre aktiva gruppen.

Läsaktivitet var den variabel som efter kön förklarade variansen i expressivt ordförråd starkast. I metaanalysen av Bus m.fl. (1995) förklarade läsaktivitet 8 % av variansen i språkförmågorna. I den här studien förklarade läsaktivitet 8,6 % av variansen, men till skillnad från Bus m.fl. (1995) förklarade även kön och social status en del av den här variansen. Man kan även se en svag positiv korrelation mellan läsaktivitet vid 13 månaders ålder och det expressiva ordförrådet vid 24 månaders ålder, vilket indikerar att aktivt läsande i ung ålder stöder språkutvecklingen på längre sikt.

Resultaten tyder på att läsaktivitet vid 13 månaders ålder inte bara är gynnsamt för språkutvecklingen vid den aktuella åldern, utan även predicerande. Raikes m.fl. (2006) fann liknande resultat, där läsaktivitet i 14 månaders ålder var associerat till både det receptiva och expressiva ordförrådet vid den aktuella åldern samt predicerande för språkliga förmågor vid 36 månaders ålder. Karrass och Braungart-Rieker (2005) fann att läsaktivitet vid 8 månaders ålder var relaterat till det expressiva ordförrådet vid 12 och 16 månaders ålder, men fann dock ingen association mellan läsaktivitet och det receptiva ordförrådet. Deckner m.fl. (2006) fann att tidig läsaktivitet predicerade både det receptiva och expressiva ordförrådet vid 30 månaders ålder och 42 månaders ålder. Tidig språkutveckling kan lägga grund för senare språkutveckling (Bornstein m.fl., 2016), vilket även framkom i föreliggande studie där korrelationen mellan språkvariablerna sinsemellan är starkare än korrelationen mellan

Emma Fogde

språkvariablerna och läsaktivitet. Det här betyder att barn med stort ordförråd vid 13 månaders ålder även har ett stort ordförråd vid 24 månaders ålder. Baserat på resultaten i studien kan läsaktivitet stöda den tidiga språkutvecklingen, vilket lägger grund för senare språkförmågor.

Det fanns en positiv korrelation mellan läsaktivitet vid 24 månaders ålder och barnens grammatiska utveckling vid 24 månaders ålder bedömt med MLU3. Trots att korrelationen var svag, indikerar det att det finns en association mellan läsaktivitet och barnens grammatiska utveckling bedömt med antal morfem i barnets tal. Resultatet skiljer sig från tidigare studier där man inte funnit någon signifikant korrelation mellan läsaktivitet vid 24 månaders ålder och barnens MLU3 (Lyytinen m.fl., 1998). Resultaten i studien tyder på en liknande korrelation mellan läsaktivitet vid 13 månaders ålder och MLU3 vid 24 månaders ålder, vilket visar att det verkar finnas ett samband även mellan läsaktivitet vid 13 månaders ålder och utveckling av senare mer komplexa språkliga förmågor.

Läsaktivitet förklarade ingen varians i barnens MLU3. Den variabel som starkast förklarade variansen i MLU3 var kön. En uppföljning av barnen vid en högre ålder kunde ge intressant information om huruvida läsaktivitet vid 13 och 24 månaders ålder kan förklara någon unik varians då, eftersom grammatiken utvecklas aktivt efter 24 månaders ålder och könsskillnaderna ofta är kompenserade vid 5-års ålder (Vehkavuori m.fl., 2021; Weindrich m.fl., 1998). Det fanns ingen signifikant skillnad i påverkan av läsaktivitet i språkvariabeln MLU3 mellan de två läsaktivitetsgrupperna, vilket betyder att frekvens av läsaktivitet inte verkar påverka den grammatiska utvecklingen vid två års ålder. Det här kan bero på att grammatikutvecklingen precis kommit igång och inte hunnit så långt ännu vid 24 månaders ålder. Trots att läsaktivitet inte förefaller påverka barnens grammatiska utveckling, kunde det finnas en indirekt påverkan, eftersom grammatisk utveckling visat sig vara associerat med ordförrådsstorlek (Stolt m.fl., 2009; Lyytinen, 1999) och läsaktivitet kunde förklara ordförrådsstorlek vid 24 månaders ålder. Den individuella variationen var inte lika stor vid MLU3 som vid de andra språkvariablerna och skillnader mellan den mer aktiva läsaktivitetsgruppen och den mindre aktiva läsaktivitetsgruppen var inte signifikant.

5.3 Demografiska faktorer och språkutveckling

I allmänhet var påverkan av de signifikanta kontrollvariablerna på ordförrådsstorleken större vid 24 månaders ålder än vid 13 månaders ålder. I tidigare studier har man funnit att kön har

Emma Fogde

en effekt på språkutvecklingen (Berglund m.fl., 2005; Fenson m.fl., 2007; Korpilahti m.fl., 2016; Vehkavuori m.fl., 2021), vilket även framkom i den här studien. Flickor hade både större receptivt och expressivt ordförråd vid 13 månaders ålder samt större expressivt ordförråd vid 24 månaders ålder. Flickor hade även bättre grammatisk utveckling än pojkar vid 24 månaders ålder. Vid 13 månaders ålder förklarade läsaktivitet mest varians, men vid 24 månaders ålder var kön en starkare prediktor än läsaktivitet både för det expressiva ordförrådet och MLU3. Det här tyder på att kön har en större effekt på språkutvecklingen än läsaktivitet vid högre ålder. Könsskillnaderna är likväl oftast kompenserade vid 5-års ålder (Vehkavuori m.fl., 2021). En förklaring till skillnaderna i språkförmågorna kunde vara att föräldrar till flickor ofta deltar i längre och mer frekventa läsaktiviteter än föräldrar till pojkar, samt att flickor är socialiserade till att leka lugnare, ha mera fokuserade aktiviteter såsom läsaktivitet samt vara mer interpersonellt involverade än pojkar (Lindsey & Mize, 2001). En annan möjlig orsak till könsskillnaderna i språkutvecklingen kunde vara att föräldrar tenderar prata mera med flickor än med pojkar, vilket resulterar i en snabbare språkutveckling hos flickor (Berglund m.fl., 2005).

Resultaten i den här studien tyder på att familjens inkomst har ett samband med barns receptiva och expressiva ordförrådsstorlek vid 13 månaders ålder. Läsaktivitet var dock fortfarande den starkaste prediktorn. Barn i familjer med lägre inkomst hade större ordförråd än barn i familjer med högre inkomst. Inkomstens påverkan på ordförrådsstorleken vid 13 månaders ålder kunde bero på att föräldrar med en lägre inkomst kanske är mera hemma med barnet och därför kan förse barnet med en rik läsmiljö. Föräldrar med en högre inkomst kanske arbetar mera och tenderar återgå till arbetet tidigare efter föräldraledighet, vilket gör att det eventuellt inte finns så mycket tid för språkfrämjande aktiviteter såsom läsning med barnet. Föräldrar med en lägre inkomst kanske förser barnet med en större variation av böcker genom att besöka bibliotek oftare med sina barn istället för att köpa hem böcker. Det här kunde påverka språkutvecklingen, eftersom variation av böcker har visat sig vara betydelsefullt för språkutvecklingen (Richman & Colombo (2007). Genom information om hur ofta familjerna besökt bibliotek hade man kunnat se huruvida det fanns ett samband mellan biblioteksbesök och ordförrådsstorlek. I studien har inte heller förälder-barn-interaktionen tagits i beaktande, vilket kunde vara ytterligare en förklarande faktor. Resultaten kunde även bero på slumpen. Effekten av inkomst kom inte längre fram vid 24 månaders ålder, varken på det expressiva

Emma Fogde

ordförrådet eller MLU3. En möjlig förklaring till detta kunde vara att merparten av barnen i den åldern får dagvård, vilket ger mer lika förutsättningar för barnen. Dagvård har visat sig vara stödande för språkutvecklingen, och kunna kompensera för skillnader i familjens SES (Collisson m.fl., 2016); Geoffroy m.fl., 2007; National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network, 2000).

Vid 24 månaders ålder var däremot effekten av familjens sociala status signifikant på både expressivt ordförråd och MLU3. Barn i familjer med högre social status hade bättre expressivt ordförråd och grammatisk utveckling än barn i familjer med lägre social status. Resultaten stämmer överens med tidigare forskning där man kunnat se effekter av SES på barns tidiga språkutveckling (Dwyer m.fl., 2019; Fernand m.fl., 2013; Noble m.fl., 2005). Det här kunde eventuellt bero på att föräldrar med en högre social status använder ett mer avancerat språk (Dwyer m.fl., 2019), vilket har kunnat associeras med bättre språkliga förmågor även hos barnet (Huttenlocher m.fl., 2002). Det har även visat sig att föräldrar med en positiv attityd till läsaktivitet tenderar ha en högre utbildningsnivå jämfört med föräldrar med en negativ attityd till läsaktivitet. Barn vars föräldrar har en positiv attityd till läsaktivitet tenderar ha mer intresse för läsaktivitet och ha bättre språkliga förmågor än barn vars föräldrar har en negativ attityd till läsaktivitet (Weigel m.fl., 2006). En annan möjlig förklaring kunde vara att föräldrar med en högre social status kanske kan styra sitt arbete genom att exempelvis arbeta hemifrån eller anpassa sina arbetstider så att det finns mera tid för barnet.

Forskning har visat att barn till föräldrar med språkliga svårigheter löper större risk för försenad språkutveckling än barn utan språkliga svårigheter i familjen (Choudhury & Benasich, 2003; Lyytinen m.fl., 2001). I en studie av Korpilahti m.fl. (2016) framkom likväl ingen relation mellan språkliga svårigheter hos föräldrarna och barnens språkliga förmågor. I den här studien visades pappans försenade språkutveckling inte ha någon påverkan i början av barnets språkutveckling, men när barnet hunnit längre i språkutvecklingen framkom en signifikant skillnad där ordförrådet var märkbart mindre hos dessa barn jämfört med barn med en pappa utan försenad språkutveckling. Pappans försenade språkutveckling hade likväl ingen påverkan på barnens MLU3, vilket kan bero på att den grammatiska utvecklingen precis fått en start vid 24 månaders ålder och att dessa svårigheter inte kommit fram ännu i så tidig ålder. Försenad språkutveckling hos mamman hade däremot ingen effekt på barnens språkutveckling

Emma Fogde

i den här studien. Det här kunde bero på att få föräldrar rapporterade försenad språkutveckling i studien och att det var fler pappor än mammor med försenad språkutveckling. Det har även visat sig att föräldrar som haft en negativ attityd till läsning, till exempel till följd av egna språkliga svårigheter, trots det kunnat utveckla ett positivt förhållande till läsning med sina barn (Levy m.fl., 2018).

Prematuritet var ingen signifikant prediktor för någon av språkvariablerna. Resultatet skiljer sig från tidigare forskning där man funnit att prematurt födda barn har svagare språkliga förmågor än fullgångna barn (Guarini m.fl., 2010; Luoma m.fl., 2008). Det här kan eventuellt bero på att barnen i studien var väldigt unga, och att dessa svårigheter framkommer först senare i språkutvecklingen. Resultaten visade stor variation i språkvariablerna. Dessutom var det få prematurt födda barn i studien, vilket gör att effekten kanske inte framkom så tydligt.

5.4 Styrkor och begränsningar med studien

Det finns flera styrkor med studien. Det här är den första studien i Finland som undersökt hur läsaktivitet påverkar språkliga förmågor vid 13 månaders ålder. Lyytinen m.fl. (1998) gjorde en liknande studie, men där var barnen 14 månader vid den första mätpunkten. Flera studier har undersökt hur läsaktivitet vid en ung ålder påverkar de senare språkliga förmågorna i 3–5-årsåldern eller vid skolstart, men få studier har undersökt språkutvecklingen samtidigt som läsaktivitet under de två första åren. En styrka med studien är den stora sampelstorleken ($N = 758$). I studien inkluderades endast barn som fyllt i CDI-blanketten vid både 13 månaders ålder och 24 månaders ålder, vilket gjorde att man kunde följa upp hur språkutvecklingen framskridit. Ytterligare en styrka med studien var samplets homogenitet, eftersom endast finskspråkiga föräldrar och deras barn inkluderades.

En begränsning med studien var att frekvens var den enda aspekten som togs i beaktande vid läsaktivitet. Det fanns inte någon information om kvaliteten på läsaktiviteten, vilken även den har visat sig vara betydelsefull för språkutvecklingen genom exempelvis olika lässtilar (Dowdall m.fl., 2020; Mol m.fl., 2008), föräldrars engagemang och lyhördhet (Roberts m.fl., 2005; Schmitt m.fl., 2011) samt olika läskontexter (Richman och Colombo, 2007). I studien fanns det inte heller någon information om vilken typ av böcker som använts eller variationen av böcker, vilket skulle vara intressant med tanke på att bilderböcker anses vara mest främjande för barnets språkutveckling (Murray, 2014) och är en rik ordförrådskälla för unga

Emma Fogde

barn (Montag m.fl., 2015). I studien har det inte kontrollerats för huruvida barnet exponerats för läsaktivitet på dagvård eller om det utövats andra aktiviteter såsom strukturerad lek eller musikaktivitet i hemmet som anses vara språkfrämjande (Tamis-LeMonda m.fl., 2017; Williams m.fl., 2015). Information om huruvida det främst var mamman eller pappan som läst för barnet skulle vara betydelsefullt, eftersom mamman ofta är den som läser mer aktivt för barnet (Duursma m.fl., 2014). Pappans engagemang i läsaktivitet har likväl även visat sig vara betydelsefull för språkutvecklingen (Baker, 2013; Duursma m.fl., 2014; Xiao m.fl., 2020).

Datat för studien samlades in genom föräldrarapportering, vilket gör att det kan vara svårt att veta om föräldrarna till exempel under- eller överskattat sitt barns språkliga förmågor eller frekvens av läsaktivitet. Å andra sidan är CDI en bedömningsmetod som visat sig vara valid (Lyytinen, 1999). Det är viktigt att notera att även den individuella variationen i språkutveckling kan ha varit en bidragande faktor till skillnaderna i barnens språkförmågor (Fenson m.fl., 2007). En begränsning med studien är att datainsamlingen skedde för mer än 10 år sedan, vilket gör att mycket kring läsaktivitet kan ha utvecklats sedan dess. Genom den digitala utvecklingen har till exempel användningen av e-böcker ökat (Rideout, 2020). Användningen av e-böcker har dock visat sig vara mer kompletterande än ersättande av användningen av tryckta böcker (Kucirkova & Littleton, 2016) och även e-böcker har visat sig vara stödjande för språkutvecklingen (Bus m.fl., 2015; O'Toole & Kannass, 2018; Strouse & Ganea, 2017).

5.5 Förslag för fortsatt forskning

Som förslag på fortsatt forskning kunde man kombinera kvantitativa aspekter kring läsaktivitet såsom frekvens med kvalitativa aspekter som förälder-barn-interaktioner, lässtilar och läskontexter. Föräldrarnas sätt att kommunicera med sina barn kunde inkluderas, eftersom föräldrars sätt att involvera sig i läsaktiviteten förefaller vara av betydelse för läsaktivitetens effekt på språkutvecklingen (Roberts m.fl., 2005; Rodriguez m.fl., 2009; Schmitt m.fl., 2011). Ingen tidigare forskning har gjorts på effekten av både kvalitativa och kvantitativa läsaspekter på finska barns tidiga språkutveckling, vilket skulle vara betydelsefullt för att kunna förse barn redan från en tidig ålder med en så gynnsam läsmiljö för språkutvecklingen som möjligt. Detta skulle vara speciellt viktigt, eftersom den tidiga språkutvecklingen kan lägga grund för barnets senare språkliga förmågor (Bornstein m.fl., 2016; Morgan m.fl., 2015). Det skulle även vara

Emma Fogde

bra att inkludera information om läsaktivitet från andra kontexter, såsom dagvård, för att få en så heltäckande bild som möjligt.

5.6 Slutsats

Som slutsats kan det konstateras att aktivt läsande i hemmet stödjer barnets språkutveckling under de första levnadsåren. Resultaten i studien tyder på att läsaktivitet är gynnsamt för ordförrådsutvecklingen vid både 13 månaders ålder och 24 månaders ålder. Läsaktivitet var den starkaste prediktorn för ordförrådet vid 13 månaders ålder även då man kontrollerade för demografiska faktorer, medan kön var den starkaste prediktorn för det expressiva ordförrådet vid 24 månaders ålder. Läsaktivitet vid 24 månaders ålder är gynnsamt för det expressiva ordförrådet, men det är förmodligen för tidigt att se dess påverkan på grammatisk utveckling vid 24 månaders ålder. För att stöda barns tidiga språkutveckling skulle det vara betydelsefullt att aktivt läsa för barn redan från och med det första levnadsåret.

Emma Fogde

Referenser

- Baker, C. E. (2013). Fathers' and mothers' home literacy involvement and children's cognitive and social emotional development: Implications for family literacy programs. *Applied developmental science, 17*(4), 184–197.
<https://doi.org/10.1080/10888691.2013.836034>
- Bates, E., Thal, D., & Janowsky, J. S. (1992). Early language development and its neural correlates. *Handbook of neuropsychology, 7*, 69–69.
- Bergin, C. (2001). The parent-child relationship during beginning reading. *Journal of Literacy Research, 33*(4), 681–706.
- Berglund, E. V. A., Eriksson, M., & Westerlund, M. (2005). Communicative skills in relation to gender, birth order, childcare and socioeconomic status in 18-month-old children. *Scandinavian journal of psychology, 46*(6), 485–491.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2005.00480.x>
- Betancourt, L., Brodsky, N., & Hurt, H. (2015). Socioeconomic (SES) differences in language are evident in female infants at 7 months of age. *Early Human Development, 91*(12), 719–724.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2015.08.002>
- Bornstein, M. H., Cote, L. R., Maital, S., Painter, K., Park, S. Y., Pascual, L., Pêcheux, M. G., Ruel, J., Venuti, P., & Vyt, A. (2004). Cross-linguistic analysis of vocabulary in young children: Spanish, Dutch, French, Hebrew, Italian, Korean, and American English. *Child development, 75*(4), 1115–1139.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00729.x>
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S., & Putnick, D. L. (2016). Long-term stability of core language skill in children with contrasting language skills. *Developmental Psychology, 52*(5), 704. <http://dx.doi.org/10.1037/dev0000111>
- Bornstein, M. H., Haynes, M. O., & Painter, K. M. (1998). Sources of child vocabulary competence: A multivariate model. *Journal of child language, 25*(2), 367–393. <https://doi.org/10.1017/S0305000998003456>

Emma Fogde

- Bouchard, C., Trudeau, N., Sutton, A., Boudreault, M. C., & Deneault, J. (2009). Gender differences in language development in French Canadian children between 8 and 30 months of age. *Applied Psycholinguistics*, *30*(4), 685.
<https://doi.org/10.1017/S0142716409990075>
- Burgess, S. R., Hecht, S. A., & Lonigan, C. J. (2002). Relations of the home literacy environment (HLE) to the development of reading-related abilities: A one-year longitudinal study. *Reading Research Quarterly*, *37*(4), 408–426.
<https://doi.org/10.1598/RRQ.37.4.4>
- Bus, A. G., Takacs, Z. K., & Kegel, C. A. (2015). Affordances and limitations of electronic storybooks for young children's emergent literacy. *Developmental Review*, *35*, 79–97. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2014.12.004>
- Bus, A. G., Van Ijzendoorn, M. H., & Pellegrini, A. D. (1995). Joint book reading makes for success in learning to read: A meta-analysis on intergenerational transmission of literacy. *Review of educational research*, *65*(1), 1–21.
<https://doi.org/10.3102%2F00346543065001001>
- Cadime, I., Silva, C., Ribeiro, I., & Viana, F. L. (2018). Early lexical development: Do day care attendance and maternal education matter? *First Language*, *38*(5), 503–519.
<https://doi.org/10.1177/0142723718778916>
- Cameron-Faulkner, T., & Noble, C. (2013). A comparison of book text and child directed speech. *First Language*, *33*(3), 268–279.
<https://doi.org/10.1177%2F0142723713487613>
- Caselli, C., Casadio, P., & Bates, E. (1999). A comparison of the transition from first words to grammar in English and Italian. *Journal of child language*, *26*(1), 69–111.
- Caselli, M. C., Bates, E., Casadio, P., Fenson, J., Fenson, L., Sanderl, L., & Weir, J. (1995). A cross-linguistic study of early lexical development. *Cognitive Development*, *10*(2), 159–199. [https://doi.org/10.1016/0885-2014\(95\)90008-X](https://doi.org/10.1016/0885-2014(95)90008-X)
- Choudhury, N., & Benasich, A. A. (2003). A family aggregation study: The influence of family history and other risk factors on language development. *Journal of*

Emma Fogde

Speech, Language, and Hearing Research: 46., (2), 261–272.

[https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2003/021\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2003/021))

Clemens, L. F., & Kegel, C. A. (2021). Unique contribution of shared book reading on adult-child language interaction. *Journal of Child Language*, 48(2), 373–386.

Collisson, B. A., Graham, S. A., Preston, J. L., Rose, M. S., McDonald, S., & Tough, S. (2016). Risk and protective factors for late talking: an epidemiologic investigation. *The Journal of pediatrics*, 172, 168–174.

<https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2016.02.020>

DeCasper, A. J., & Fifer, W. P. (1980). Of human bonding: Newborns prefer their mothers' voices. *Science*, 208(4448), 1174–1176. <https://doi.org/10.1126/science.7375928>

Deckner, D. F., Adamson, L. B., & Bakeman, R. (2006). Child and maternal contributions to shared reading: Effects on language and literacy development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(1), 31–41.

<https://doi.org/10.1016/j.appdev.2005.12.001>

Dionne, G., Dale, P. S., Boivin, M., & Plomin, R. (2003). Genetic evidence for bidirectional effects of early lexical and grammatical development. *Child development*, 74(2), 394–412. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.7402005>

Dodici, B. J., Draper, D. C., & Peterson, C. A. (2003). Early parent-child interactions and early literacy development. *Topics in Early Childhood Special Education*, 23(3), 124–136. <https://doi.org/10.1177%2F02711214030230030301>

Dowdall, N., Melendez-Torres, G. J., Murray, L., Gardner, F., Hartford, L., & Cooper, P. J. (2020). Shared picture book reading interventions for child language development: A systematic review and meta-analysis. *Child development*, 91(2), e383–e399. <https://doi.org/10.1111/cdev.13225>

Dunst, C. J., Simkus, A., & Hamby, D. W. (2012). Relationship between age of onset and frequency of reading and infants' and toddlers' early language and literacy development. *Center for Early Literacy Learning*, 5(3), 1–10.

Emma Fogde

- Duursma, A. E. (2014). The effects of fathers' and mothers' reading to their children on language outcomes of children participating in early head start in the United States. *A journal of theory and research about men as parents*, 12 (3), 283–302
<http://dx.doi.org/10.3149/fth.1203.283>
- Dwyer, A., Jones, C., Davis, C., Kitamura, C., & Ching, T. Y. (2019). Maternal education influences Australian infants' language experience from six months. *Infancy*, 24(1), 90–100. <https://doi.org/10.1111/inf.12262>
- Ece Demir-Lira, Ö., Applebaum, L. R., Goldin-Meadow, S., & Levine, S. C. (2019). Parents' early book reading to children: Relation to children's later language and literacy outcomes controlling for other parent language input. *Developmental science*, 22(3), e12764. <https://doi.org/10.1111/desc.12764>
- Ehrnebo, P. (2010). Språk i fokus: Finska. *Sprog i Norden*.
- Elmonayer, R. A. (2013). Promoting phonological awareness skills of Egyptian kindergarteners through dialogic reading. *Early Child Development and Care*, 183(9), 1229–1241. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.703183>
- Eriksson, M., Westerlund, M., & Berglund, E. (2002). A screening version of the Swedish communicative development inventories designed for use with 18-month-old children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 45(5), 948–960. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2002/077\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2002/077))
- Ezeizabarrena, M. J., & Garcia Fernandez, I. (2018). Length of utterance, in morphemes or in words: MLU3-w, a reliable measure of language development in early basque. *Frontiers in psychology*, 8, 2265.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02265>
- Farrant, B. M., & Zubrick, S. R. (2012). Early vocabulary development: The importance of joint attention and parent-child book reading. *First Language*, 32(3), 343–364.
<https://doi.org/10.1177%2F0142723711422626>
- Farrant, B. M., & Zubrick, S. R. (2013). Parent-child book reading across early childhood and child vocabulary in the early school years: Findings from the Longitudinal

Emma Fogde

Study of Australian Children. *First Language*, 33(3), 280–293.

<https://doi.org/10.1177%2F0142723713487617>

Fenson, L., Dale, P. S., Reznick, J. S., Bates, E., Thal, D. J., & Pethick, S. J. (1994).

Variability in early communicative development. *Monographs of the society for research in child development*, i-185.

Fenson, L., Marchman, V. A., Thal, D., Dale, P. S., and Bates, E. (2007). *MacArthur-Bates Communicative Development Inventories, 2nd Edn.* Baltimore, MD: Paul H. Brookes Publishing Company.

Fernald, A., Marchman, V., & Weisleder, A. (2013). SES differences in language processing skill and vocabulary are evident at 18 months. *Developmental Science*, 16(2), 234–248. <https://doi.org/10.1111/desc.12019>

Flack, Z. M., Field, A. P., & Horst, J. S. (2018). The effects of shared storybook reading on word learning: A meta-analysis. *Developmental psychology*, 54(7), 1334.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/dev0000512>

Foster-Cohen, S. H. (2014). *The communicative competence of young children: a modular approach.* Routledge.

Frijters, J. C., Barron, R. W., & Brunello, M. (2000). Direct and mediated influences of home literacy and literacy interest on prereaders' oral vocabulary and early written language skill. *Journal of Educational psychology*, 92(3), 466.

<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0663.92.3.466>

Gentner, D. (1982). Why nouns are learned before verbs: Linguistic relativity versus natural partitioning. *Center for the Study of Reading Technical Report; no. 257.*

Geoffroy, M. C., Côté, S. M., Borge, A. I., Larouche, F., Séguin, J. R., & Rutter, M. (2007). Association between nonmaternal care in the first year of life and children's receptive language skills prior to school entry: the moderating role of socioeconomic status. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48(5), 490–497. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2006.01704.x>

Emma Fogde

- Goldfield, B., & Reznick, J.S. (1990). Early lexical acquisition: Rate, content, and the vocabulary spurt. *Journal of Child Language*, 17(1), 171–184.
<https://doi.org/10.1017/S0305000900013167>
- Gonzalez-Gomez, N., F., & Harris, M. (2021). The effects of prematurity and socioeconomic deprivation on early speech perception: A story of two different delays. *Developmental Science*, 24(2), e13020.
<https://doi.org/10.1111/desc.13020>
- Guarini, A., Sansavini, A., Fabbri, C., Savini, S., Alessandrini, R., Faldella, G., & Karmiloff-Smith, A. (2010). Long-term effects of preterm birth on language and literacy at eight years. *Journal of child language*, 37(4), 865.
<https://doi.org/10.1017/S0305000909990109>
- Hoff-Ginsberg, E. (1991). Mother-child conversation in different social classes and communicative settings. *Child development*, 62(4), 782–796.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01569.x>
- Huttenlocher, J., Vasilyeva, M., Cymerman, E., & Levine, S. (2002). Language input and child syntax. *Cognitive psychology*, 45(3), 337–374.
[https://doi.org/10.1016/S0010-0285\(02\)00500-5](https://doi.org/10.1016/S0010-0285(02)00500-5)
- Justice, L. M., & Ezell, H. K. (2000). Enhancing children's print and word awareness through home-based parent intervention. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 9(3), 257–269. <https://doi.org/10.1044/1058-0360.0903.257>
- Karrass, J., & Braungart-Rieker, J. M. (2005). Effects of shared parent–infant book reading on early language acquisition. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26(2), 133–148. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2004.12.003>
- Korpilahti, P., Kaljonen, A., & Jansson-Verkasalo, E. (2016). Identification of biological and environmental risk factors for language delay: The Let's Talk STEPS study. *Infant Behavior and Development*, 42, 27–35.
<https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2015.08.008>

Emma Fogde

- Kucirkova, N., & Littleton, K. (2016). The digital reading habits of children. *A National Survey of Parents' Perceptions of and Practices in Relation to Children's Reading for Pleasure with Print and Digital Books*.
- Kunnari, S., & Savinainen-Makkonen, T. (2012). Pienten sanat. *Lasten äänteellinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lagström, H., Rautava, P., Kaljonen, A., Räihä, H., Pihlaja, P., Korpilahti, P., Peltola, V., Rautakoski, P., Österbacka, E., Simell, O., & Niemi, P. (2013). Cohort profile: steps to the healthy development and well-being of children (the STEPS Study). *International journal of epidemiology*, *42*(5), 1273–1284.
<https://doi.org/10.1093/ije/dys150>
- Law, J., Boyle, J., Harris, F., Harkness, A., & Nye, C. (2000). Prevalence and natural history of primary speech and language delay: findings from a systematic review of the literature. *International journal of language and communication disorders*, *35*, 165–188.
- Lefebvre, P., Trudeau, N., & Sutton, A. (2011). Enhancing vocabulary, print awareness and phonological awareness through shared storybook reading with low-income preschoolers. *Journal of Early Childhood Literacy*, *11*(4), 453–479.
<https://doi.org/10.1177%2F1468798411416581>
- Levy, R., Hall, M., & Preece, J. (2018). Examining the links between parents' relationships with reading and shared reading with their pre-school children. *International Journal of Educational Psychology*, *7*(2), 123–150.
- Lindsey, E. W., & Mize, J. (2001). Contextual differences in parent–child play: Implications for children's gender role development. *Sex Roles*, *44*(3), 155–176.
- Lonigan, C. J., & Whitehurst, G. J. (1998). Relative efficacy of parent and teacher involvement in a shared-reading intervention for preschool children from low-income backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*, *13*(2), 263–290.
[https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(99\)80038-6](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(99)80038-6)
- Luoma, L., Herrgård, E., Martikainen, A., & Ahonen, T. (2008). Speech and language development of children born at 32 weeks' gestation: A5-year prospective

Emma Fogde

follow-up study. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 40(6), 380–387.
<https://doi.org/10.1111/j.1469-8749.1998.tb08213.x>

Lyytinen, H., Ahonen, T., Eklund, K., Guttorm, T. K., Laakso, M. L., Leinonen, S., & Viholainen, H. (2001). Developmental pathways of children with and without familial risk for dyslexia during the first years of life. *Developmental neuropsychology*, 20(2), 535–554. https://doi.org/10.1207/S15326942DN2002_5

Lyytinen, P. (1999). *Varhaisen kommunikaation ja kielen kehityksen arviointimenetelmä*. Jyväskylän yliopiston lapsitutkimuskeskus.

Lyytinen, P., Laakso, M. L., & Poikkeus, A. M. (1998). Parental contribution to child's early language and interest in books. *European Journal of Psychology of Education*, 13(3), 297–308.

Mol, S., Bus A. G., De Jong, M., & Smeets, D. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: A meta-analysis. *Early Education and Development*, 19, 7–26.
<https://doi.org/10.1080/10409280701838603>

Montag, J. L., Jones, M. N., & Smith, L. B. (2015). The words children hear: Picture books and the statistics for language learning. *Psychological Science*, 26(9), 1489–1496. <https://doi.org/10.1177%2F0956797615594361>

Morgan, P., Farkas, G., Hillemeier, M., Hammer, C., & Maczuga, S. (2015). 24-month-old children with larger oral vocabularies display greater academic and behavioral functioning at kindergarten entry. *Child Development*, 86(5), 1351–1370.
<https://doi.org/10.1111/cdev.12398>

Morse, P. A. (1972). The discrimination of speech and nonspeech stimuli in early infancy. *Journal of experimental child psychology*, 14(3), 477–492.
[https://doi.org/10.1016/0022-0965\(72\)90066-5](https://doi.org/10.1016/0022-0965(72)90066-5)

Murray, L. (2014). *The psychology of babies: How relationships support development from birth to two*. Hachette UK.

Emma Fogde

National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network. (2000). The relation of child care to cognitive and language development. *Child Development*, 960–980.

Nettelbladt, U., & Salameh, E. K. (2007). *Språkutveckling och språkstörning hos barn. D. 1, Fonologi, grammatik, lexikon*. Studentlitteratur AB.

Nieminen, L. (2007). *A complex case: A morphosyntactic approach to complexity in early child language* (No. 72). University of Jyväskylä.

Niklas, F., Cohrssen, C., and Tayler, C. (2016). The sooner, the better: early reading to children. *Sage Open* 6, 1–11. <https://doi.org/10.1177/2158244016672715>

Noble, C., Sala, G., Peter, M., Lingwood, J., Rowland, C., Gobet, F., & Pine, J. (2019). The impact of shared book reading on children's language skills: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 28, 100290.

<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.100290>

Noble, K., Engelhardt, L. E., Brito, N., Mack, L., Nail, E., Angal, J. (2015). Socioeconomic disparities in neurocognitive development in the first two years of life.

Developmental Psychobiology, 57(5), 535–551.

<https://doi.org/10.1002/dev.21303>

O'Toole, K. J., & Kannass, K. N. (2018). Emergent literacy in print and electronic contexts: The influence of book type, narration source, and attention. *Journal of experimental child psychology*, 173, 100–115.

<https://doi.org/10.1016/j.jecp.2018.03.013>

Payne, A. C., Whitehurst, G. J., & Angell, A. L. (1994). The role of home literacy environment in the development of language ability in preschool children from low-income families. *Early Childhood Research Quarterly*, 9(3–4), 427–440.

[https://doi.org/10.1016/0885-2006\(94\)90018-3](https://doi.org/10.1016/0885-2006(94)90018-3)

Price, J., & Kalil, A. (2019). The effect of mother–child reading time on children's reading skills: Evidence from natural within-family variation. *Child development*, 90(6), e688–e702. <https://doi.org/10.1111/cdev.13137>

Emma Fogde

- Pungello, E. P., Iruka, I. U., Dotterer, A. M., Mills-Koonce, R., & Reznick, J. S. (2009). The effects of socioeconomic status, race, and parenting on language development in early childhood. *Developmental psychology*, 45(2), 544.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0013917>
- Raikes, H., Luze, G., Brooks-Gunn, J., Raikes, H. A., Pan, B. A., Tamis-LeMonda, C. S., et al. (2006). Mother-child bookreading in low-income families: Correlates and outcomes during the first three years of life. *Child Development*, 77(4), 924-953.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00911.x>
- Reese, E. (1995). Predicting children's literacy from mother-child conversations. *Cognitive Development*, 10(3), 381-405. [https://doi.org/10.1016/0885-2014\(95\)90003-9](https://doi.org/10.1016/0885-2014(95)90003-9)
- Rice, M. L., Smolik, F., Perpich, D., Thompson, T., Rytting, N., & Blossom, M. (2010). Mean length of utterance levels in 6-month intervals for children 3 to 9 years with and without language impairments. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2009/08-0183\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2009/08-0183))
- Richman, W. A., & Colombo, J. (2007). Joint book reading in the second year and vocabulary outcomes. *Journal of Research in Childhood Education*, 21(3), 242-253.
<https://doi.org/10.1080/02568540709594592>
- Rideout, V. (2020). *The Common Sense Census: Media Use by Kids Age Zero to Eight*. San Francisco, CA: *Common Sense Media*; 2017.
- Roberts, J., Jergens, J., & Burchinal, M. (2005). The role of home literacy practices in preschool children's language and emergent literacy skills. *Journal of speech, language, and hearing research*. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2005/024\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2005/024))
- Rodriguez, E. T., Tamis-LeMonda, C. S., Spellmann, M. E., Raikes, H., Lugo-Gil, J., et al. (2009). The formative role of home literacy experiences across the first three years of life in children from low-income families. *J. Appl. Dev. Psychol.* 30, 677-694. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.01.003>

Emma Fogde

- Schmitt, S. A., Simpson, A. M., & Friend, M. (2011). A longitudinal assessment of the home literacy environment and early language. *Infant and Child Development*, 20(6), 409–431. <https://doi.org/10.1002/icd.733>
- Sénéchal, M., & LeFevre, J. A. (2014). Continuity and change in the home literacy environment as predictors of growth in vocabulary and reading. *Child development*, 85(4), 1552–1568. <https://doi.org/10.1111/cdev.12222>
- Stark, R. (1980). Stages of speech development in the first year of life. I YeniKomshian, G., Kavanagh, J. & Ferguson, C. (Red.) Child phonology volume 1, (73–92), New York: Academic Press.
- Statistikcentralen. (2010). Yrkesklassificeringen 2010. Hämtad 03.10.2021 från https://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/ammatti/001-2010/index_sv.html
- Stolt, S. (2009). Language in Acquisition: Early Lexical Development and Associations between Lexicon and Grammar: Findings from Full-Term and Very-Low-Birth-Weight Finnish Children. Helsingin yliopisto.
- Stolt, S., Haataja, L., Lapinleimu, H., & Lehtonen, L. (2008). Early lexical development of Finnish children: A longitudinal study. *First language*, 28(3), 259–279. <https://doi.org/10.1177%2F0142723708091051>
- Stolt, S., Haataja, L., Lapinleimu, H., & Lehtonen, L. (2009). Associations between lexicon and grammar at the end of the second year in Finnish children. *Journal of Child Language*. <https://doi.org/10.1017/S0305000908009161>
- Strouse, G. A., & Ganea, P. A. (2017). Parent–toddler behavior and language differ when reading electronic and print picture books. *Frontiers in Psychology*, 8, 677. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00677>
- Tamis-LeMonda, C. S., Kuchirko, Y., Luo, R., Escobar, K., & Bornstein, M. H. (2017). Power in methods: Language to infants in structured and naturalistic contexts. *Developmental science*, 20(6), e12456. <https://doi.org/10.1111/desc.12456>

Emma Fogde

- Tomasello, M., & Farrar, M. J. (1986). Joint attention and early language. *Child development*, 1454–1463.
- Vehkavuori, S. M., Kämäräinen, M., & Stolt, S. (2021). Early receptive and expressive lexicons and language and pre-literacy skills at 5; 0 years—A longitudinal study. *Early Human Development*, 156, 105345.
<https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2021.105345>
- Weigel, D. J., Martin, S. S., & Bennett, K. K. (2006). Mothers' literacy beliefs: Connections with the home literacy environment and pre-school children's literacy development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 6(2), 191–211.
<https://doi.org/10.1177%2F1468798406066444>
- Weindrich, D., Jennen-Steinmetz, C., Laucht, M., Esser, G., & Schmidt, M. H. (1998). At risk for language disorders? Correlates and course of language disorders in preschool children born at risk. *Acta Paediatrica*, 87(12), 1288–1294.
<https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.1998.tb00953.x>
- Williams, K. E., Barrett, M. S., Welch, G. F., Abad, V., & Broughton, M. (2015). Associations between early shared music activities in the home and later child outcomes: findings from the Longitudinal Study of Australian Children. *Early Childhood Research Quarterly*, 31, 113–124. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.01.004>
- World Health Organization (2018). *Preterm Birth*. Hämtad 12.05.2021 från <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/preterm-birth>
- Xiao, N., Che, Y., Zhang, X., Song, Z., Zhang, Y., & Yin, S. (2020). Father–child literacy teaching activities as a unique predictor of Chinese preschool children's word reading skills. *Infant and Child Development*, 29(4), e2183.
<https://doi.org/10.1002/icd.2183>

Emma Fogde

PRESSMEDDELANDE

Läsaktivitet i hemmet gynnar barnens tidiga språkutveckling under de två första åren

Pro gradu-avhandling i logopedi

Fakulteten för humaniora, teologi och psykologi, Åbo Akademi

Resultaten från en pro gradu-avhandling vid Åbo Akademi visar att läsaktivitet i hemmet har ett samband med den tidiga språkutvecklingen vid 13 och 24 månaders ålder. Emma Fogde har inom det vetenskapliga projektet ”Nycklarna till en god uppväxt” i Åbo undersökt effekten av läsaktivitet i hemmet på barns tidiga språkutveckling.

Läsaktivitet i hemmet har ett samband med barns receptiva och expressiva ordförråd vid 13 månaders ålder samt expressiva ordförråd vid 24 månader. Huruvida läsaktivitet under de två första åren även är gynnsamt för den grammatiska utvecklingen är för tidigt att säga då barnet är i tvåårsåldern. Läsaktivitet predicerade starkast ordförrådsutvecklingen vid 13 månaders ålder, även då man kontrollerade för demografiska faktorer såsom kön, prematuritet, social status, inkomst och föräldrars försenade språkutveckling. Vid 24 månaders ålder var kön den starkaste prediktorn för det expressiva ordförrådet. För att stöda den tidiga språkutvecklingen skulle det vara betydelsefullt att aktivt läsa för barn redan från och med det första levnadsåret.

I studien deltog totalt 758 finskspråkiga barn. Materialet samlades in när barnen var i 13 och 24 månaders ålder med en standardiserad föräldraenkät (finska versionen av the MacArthur Communicative Developmental Inventory) och frågeformulär med frågor om läsaktivitet i hemmet samt annan bakgrundsinformation.

Ytterligare information fås av:

Emma Fogde

Magisterstuderande i logopedi

Logopedi/Åbo Akademi

emma.fogde@abo.fi

Pirkko Rautakoski

Emma Fogde

Akademilektor i logopedi

Logopedi/Åbo Akademi

pirkko.rautakoski@abo.fi